

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Запорізька політехніка»

Українська мова (за професійним спрямуванням):

**методичні рекомендації та навчальні матеріали
до змістового модуля 1 "Законодавчі та нормативно-
стильові основи професійного спілкування"**

**для самостійної роботи студентів першого курсу
гуманітарного факультету, які здобувають вищу бакалаврську
освіту за спеціальністю "Міжнародні економічні відносини"**

Українська мова (за професійним спрямуванням): методичні рекомендації та навчальні матеріали до змістового модуля І "Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного спілкування" для самостійної роботи студентів першого курсу на гуманітарному факультеті, які здобувають вищу бакалаврську освіту за спеціальністю "Міжнародні економічні відносини" / Авт.-укл. Г.С Онуфрієнко. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2020. 54 с.

Автор-укладач: *Онуфрієнко Галина Сергіївна*, доцент, доктор філософії у філологічних науках, доцент кафедри українознавства та ЗМП, керівник кафедральних НДР 08512 «Системно-структурна організація лексичного ярусу мови спеціальності» (2012-2015 р.р.), 08515 «Динаміка галузевих термінологій у сферах їх фіксації та функціонування» (2015-2018рр.), НДР 08518 «Мовна комунікація у часопросторі і професійному дискурсі» (2018-2021рр.).

Рецензенти: *Зубець Н.О.*, доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Запорізького національного університету

Чернова І.В., доцент, кандидат філологічних наук, в.о. завкафедри українознавства та ЗМП НУ "Запорізька політехніка"

В методичних рекомендаціях та матеріалах подано важливий теоретичний коментар, необхідні вказівки та різноманітні завдання, у т.ч. інтерактивні, до змістового модуля І "Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного спілкування" згідно з чинною навчальною програмою дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» та з урахуванням результатів кафедральних НДР 08512, 08515, 08518.

Матеріали адресовані студентам гуманітарного факультету спеціальності " Міжнародні економічні відносини" для організації самостійної роботи та для підготовки до практичних занять в онлайн та офлайн форматах у процесі опанування обов'язкової навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» бакалаврського рівня вищої освіти.

Затверджено засіданням кафедри
українознавства та ЗМП
Протокол № 1 від 14.08.2020

Рекомендовано до видання НМК
гуманітарного факультету
Протокол № 1 від 25.08.2020

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Державна мова як мова професійного спілкування.....	5
2. Чинні норми української мови.....	6
3. Стилї сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні.....	33
4. Завдання для індивідуальної роботи в підготовці до підсумкового контролю.....	43
5. Рекомендована література.....	47
5.1. Базова.....	47
5.2. Методичне забезпечення.....	48
5.3. Додаткова.....	50
5.4. Словники, глосарії, довідники, енциклопедії.....	52

ПЕРЕДМОВА

«Українська мова за професійним спрямуванням» (УМПС) – обов'язкова дисципліна сучасної університетської освіти в структурі навчальних планів із підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра з усіх напрямів та за всіма спеціальностями, в тому числі "Міжнародні економічні відносини".

Навчальна дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням» вивчається на першому курсі та складається з *трьох* взаємопов'язаних *змістових модулів*: 1) Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного спілкування; 2) Професійна комунікація; 3) Наукова комунікація як складова фахової діяльності. Опанування кожного з модулів завершується підсумковою комплексною контрольною роботою, яку студенти виконують за варіантами під час рубіжного контролю в онлайн форматі на платформі Moodle.

Посилену мотивацію ця дисципліна набуває для студентів гуманітарних, юридичних, соціальних спеціальностей, зокрема "Міжнародні економічні відносини", оскільки рівень мовнокомунікативної культури бакалавра й магістра у цих галузях є невід'ємним та визначальним компонентом їх професіоналізму. Саме представники гуманітарних професій, маючи «посилену комунікативну відповідальність», покликані виявляти мовленнєву культуру елітарного й середньолітературного типів в усіх ситуаціях фахового спілкування, як в усній, так і в письмовій формі.

Словесне (вербальне) спілкування в усній та письмовій формах має свою історію, теорію, норми, закони, правила, алгоритмічні приписи тощо, опанування яких засобами української літературної мови має свою специфіку. Українська мова як *старописемна мова східнослов'янської підгрупи слов'янської групи індоєвропейської мовної сім'ї* посідає, за останніми офіційними даними соціолінгвістики, почесне місце у першій двадцятці найпоширеніших літературних мов світу.

На початку ХХІ ст. українська мова активно функціонує у *трьох офіційних статусах*: вона є національною, літературною і відповідно до статті 10 Конституції України (з 28.06.1996р.) державною. Найсуттєвіші *ознаки української літературної мови*: 1) наддіалектна загальнонаціональна форма її існування; 2) поліфункційність; 3) стилістична диференційованість мовлення (5 традиційних і 3 новаційних функціональних стилів: науковий, офіційно-діловий, публіцистичний, художній, розмовний та юридичний, епістолярний, релігійний); 4) загальноприйнятність і кодифікованість мовних норм (орфоепічних, лексичних, орфографічних, пунктуаційних, морфологічних, синтаксичних, стилістичних). Кодифіковані (систематизовані) норми сучасної української мови зафіксовано у чинному правописі останньої редакції та останніх доповненнях до нього (2019 р.), академічних словниках та довідниках, підручниках і навчальних посібниках із Грифом МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ/ЗВО».

1. ДЕРЖАВНА МОВА ЯК МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

1.1. * Підготуйте переконливий роздум за словами видатного німецького філософа ХХ століття Мартіна Гайдеггера: *«Сутність людини коріниться в мові»*.

1.2. * Випишіть із сучасних тлумачних словників лінгвістичних термінів (наприклад, з [4], [13], [29] у підрозділі 5.4 «Словники, довідники, енциклопедії» рекомендованої літератури) дефініції понять: *національна мова, літературна мова, державна / офіційна мова*. Складіть схему «Загальнонародна українська мова».

1.3. Опрацюйте суцільним читанням наведені тексти 10 та 11 статей Конституції України 1996 року. Обґрунтуйте державотворчу роль української мови. Назвіть мови міжнародного спілкування та мови національних меншин України.

Стаття 10. Державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

Стаття 11. Держава сприяє консолідації та розвиткові української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвиткові етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України.

1.4. Випишіть основні ознаки української літературної мови з «Передмови» до цих методичних матеріалів (с. 4) та проілюструйте їх переконливими прикладами.

1.5. * Уважно прочитайте підрозділ 1.1. (Мовна / мовленнєва компетентність як невід’ємна складова й обов’язкова ознака освіченості та професіоналізму, с.7-18) у навчальному посібнику для ВНЗ (*Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови. - К., 2009.*) та випишіть дефініції таких понять: *мовна компетентність, мовленнєва компетентність, термінологічна компетентність, комунікативна компетентність, риторична компетентність*. Поясніть ці терміни прикладами з обраного фаху.

1.6. Обґрунтуйте твердження, що мова фаху є компонентом цього фаху, а тому фахове мовлення - індикатор професіоналізму, освіченості, інтелектуалізму.

1.7. Напишіть твір-есе за темою «Мовна компетентність сучасного перекладача (економіста міжнародної сфери, юриста, дизайнера): складники, ознаки, потенціал, шляхи вдосконалення».

1.8.* Пригадайте (знайдіть) 5-7 влучних афоризмів або висловлювань про яскраві й самобутні риси української мови та проілюструйте їх переконливими прикладами.

1.9.* Підготуйте ґрунтовну інформацію про всесвітні конкурси краси мов та участь у них української мови.

1.10. Сформулюйте тези (короткі твердження) для участі в науковій дискусії за актуальною тематикою:

- Українська мова в європейському контексті.
- Сучасна українська мова у світовому просторі.
- Українська мова в історичному просторі: минуле й сучасне.

1.11. Напишіть твір-есе (обсягом до 2 сторінок у зошиті) за темою «Функції мови в обраній професії».

1.12.* Підготуйте переконливу інформацію про мовні обов'язки громадян.

2. ЧИННІ НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

2.1.* Опрацюйте матеріали тлумачних лінгвістичних словників і складіть таблицю «*Види мовних норм*» із чотирьох колонок: номер за порядком, вид мовної норми, що вона контролює, які словники допомагають дотриматися цієї норми.

2.2. Вставте, де треба, необхідні літери в слова іншомовного походження. Поясніть у дужках їх правопис. Складіть прості речення з підкресленими словами, подавши до них у дужках питомі синоніми. Назвіть мовні норми, яких дотрималися.

2.2.1. А..арат, баро..о, і..іграція, і..ац..ональн..сть, д..ректор, ауд..енц..я, ж..рі, пр..ор..тет, а..отац..я, соц..олог..я, р..т..ф..кац..я.

2.2.2. Морфем..ка, флекс..я, д..р..ватологія, л..нгвіст..ка, с..мант..ка, пр..зидія, р..ф..рент, к..мп..нент, ..нтенц..я, д..м..гогія, ун..ф..кац..я.

2.2.3. К..мп..нь..н, к..м..н..ке, к..нст..тац..я, к..мпр..міс.., к..нт..нгент, к..рп..рац..я, к..сац..я, адм..н..страц..я, ан..лог..я, па..о, фотогр..в..юра.

2.2.4. Кон..еп..ія, б..юро, пр..д..кат, пр..рог..тива, пр..тенз..я, ко..ектив, су..ст..нт..вац..я, пр..ор..тет, р..м..н..сценц..я, су..орд..над..я, д..ф..ніц..я.

2.2.5. Пр..т..ндент, р..ф..ренц..я, р..ф..рендум, су..орд..нац..я, с..рт..фікат, п..рсп..ктива, н..м..нклатура, кон..юнц..я, р..путац..я, ..пел..яц..я,

то..а.

2.2.6. Ма..л..ка, картогра..а, сп..ц..фікац..я, с..рт..фікац..я, ст..лаж, диле..а, хо..і, в..зуальний, він..етка, мет..м..рфоza, д..дент..ф..кац..я, б..юро.

2.2.7. Д..кл..рац..я, д..позит, б..юджет, ас..оц..ац..я, ф..ючерс, о..шор, д..кв..дац..я, ..нкас..атор, ..нокн..то, д..сконт, д..кв..л..ф..кац..я, ма..а.

2.2.8. П..тр..отизм, нформац..я, кол..ізія, кол..ектив, брут..о, дос..є, ко..ф..ц...нт, ком..ентар.., характ..рист..ка, ..ксгумац..я, нтерв..ю.

2.2.9. ..нспекц..я, ..кстр..мізм, ..нту..ц..я, д..нт..фікатор, па..о, нт..рпр..тац..я, ..ксклюзив, ..нт..л..гент, ксцес.., ан..отац..я, аф..ект.

2.2.10. Ж..рі, ауд..енц..я, тр..умф, фе..рверк, дез..нт..грац..я, ас.., Ват..кан, Монтеск..є, пр..п..ганда, п..р..л..ель, руд..ц..я, нт..нс..ф..кац..я.

2.3. Вставте в словах необхідний префікс (з-, с-) та інші орфограми.

Поясніть у дужках вибір префікса чинними правилами української мови. Складіть складносурядне речення з підкресленим словом та поясніть правилами вжиті розділові знаки.

2.3.1. формулювати, ..дійснити, ..казати, ..робле..ий, ..тиснутий, ..пустоше..ий, ..бігти, ..повідь, ..агітувати, ..гуртованість, ..біжн..сть.

2.3.2. ..гадувати, ..вільнити, ..битки, ..багаче..я, ..хаменутися, ..хилитися, ..хвалити, потворювати, ..пустошувати, ..причиняти.

2.3.3. ..багнути, ..года, ..дебільшого, добутки, ..хідці, ..менш..ти, ..тверджувати, ..прямувати, ..проще..ий, ..керування, ..купувати.

2.3.4. ..деформова..ий, ..двоє..ий, ..характеризова..ий, ..будувати, ..плюснут..сть, ..дискредитова..ий, повідувати, ..добутий, ..агітова..ий, ..пустошеність, ..єдна..я, ..потворе..ий, ..кладальний, ..гинатися.

2.3.5. ..тверджувати, ..творений, ..тягнення, ..дійснятися, ..коїти, ..гуртуватися, ..ходження, ..компенсований, формульований, ..губність, ..хідноєвропейський, ..дивованість, ..гинати, ..тиска..я, ..масува..я.

2.3.6. ..писати, піввласник, ..мушений, ..пинити, ..дійснити, ..ліва, ..порідненість, ..творити, ..німати, ..понукати, ..подіватися, ..полука.

2.3.7. ..півучасть, ..поруджувати, ..міцнення, ..берігання, ..віряти, ..більшення, ..дається, ..казане, поживач, ..пробувати, ..міша..ий.

2.3.8. ..півіснувати, ..нешкодити, ..волікання, ..мусити, ..говір, ..в..язок, ..кликати, характеризувати, ..коригувати, ..покусник, ..групувати.

2.3.9. ..берігання, ..боку, ..дешевлення, ..тискати, ..просоння, ..повна, ..прийняти, ..формульований, економити, ..жовклий, ..групувати.

2.3.10. ..повільне..я, ..сув, ..получати, ..датн..сть, ..прямувати, ..чепле..я, проще..я, ..рівноваже..ість, ..коє..ий, ..гаса..я, ..дійсне..ий.

2.4. Вставте у префіксах та ініціальних компонентах і суфіксах наведених слів необхідні голосні (-е-, -и-, -і-). Поясніть у дужках свій вибір префікса чинними правилами української мови. Складіть складнопідрядне речення з підкресленим словом та обґрунтуйте правилами вжиті розділові знаки.

2.4.1. Пр..кордонний, пр..міський, пр..голуб..ти, пр..писаний, пр..будов..ний, пр..рогатива, пр..ференц..я, пр..брати, пр..звище, пр..зентац..я, пр..тягати, пр..стосу вати, пр..года, пр..кладний, пр..ладдя.

2.4.2. Пр..парувати, пр..берігати, пр..будова, пр..вселюдний, пр..нічен..сть, пр..тендувати, пр..дставник, пр..зирство, пр..ватний, пр..власн..ти, пр..кмета, пр..святий, пр..позиц..я, пр..амбула, пр..зидія.

2.4.3. Пр..дковічний, пр..зентований, пр..подобний, пр..стижн..сть, пр..цедент, пр..ваблив..сть, пр..бутки, пр..бічники, пр..вітальний.

2.4.4. Пр..м'єра, пр..дбаний, пр..дніпровський, пр..стижн..сть, пр..мійований, пр..людія, пр..йдешн..сть, пр..дикативн..сть, пр..валювати, пр..значення, пр..кінцевий, пр..єднувати, пр..дтеча, пр..парат, пр..досить.

2.4.5. Пр..ференц..я, пр..боркання, пр..зумпц..я, пр..гадати, пр..тендент, пр..дніпровський, пр..тензійн..сть, опр..люднити, пр..зентант, пр..власнення.

2.4.6. Пр..датн..сть, пр..зв..ще, пр..мусити, пр..зупинити, пр..зидент, Пр..чорномор'я, пр..зирство, пр..гарний, пр..тулок, пр..кордонний.

2.4.7. Пр..азов'я, пр..ладдя, пр..оритет, пр..стол, пр..йдешній, пр..слів'я, пр..ніши, пр..цедент, пр..вселюдно, пр..м'єра, пр..рогатива.

2.4.8. Пр..дніпровський, пр..нципальн..сть, пр..їхати, пр..боркати, пр..освящений, пр..фектура, пр..тендент, пр..тензія, пр..стижн..сть, пр..рогатива, пр..сингувати, пр..смачний, пр..стол, пр..фектура.

2.4.9. Пр..зидія, пр..д'явник, пр..зентабельн..сть, пр..йскурант, пр..биральн..ця, пр..чудовий, пр..тендувати, пр..близно, пр..вітатися, пр..датн..сть, пр..спокійний, пр..бадьоритися, пр..бій, пр..солодкий.

2.4.10. Пр..стиж, пр..тендент, пр..хитрий, пр..юдиціальн..сть, пр..м'єр, пр..бічн..к, пр..близн..сть, пр..будова, пр..ватний, пр..виклий, пр..вітний, пр..власнен..ий, пр..м..ритися, пр..тягти.

2.5.* Запишіть українською мовою, враховуючи контексти, відповідники до поданих слів і поясніть у дужках їх правопис чинними правилами. Визначте частини мови.

2.5.1. Воссоединение, следующий (семестр), узкий, недельный (срок), областной, вежливость, ответственно, пьедестал, беспринципность, убеждение, причастие (глагольная форма), читая (параграф учебника).

2.5.2. Ограничение, единство, словосочетание, исследование, доклад, опытный, правоведение, делопроизводство, аудирование, справочник.

2.5.3. Законность, Полесье, интервью, карьера, редколлегия, шоссе, количественный, советник, аттестация, лицензирование, эффективно.

2.5.4. Собеседник, сообщение, союз, предлог, окончание, склонение, соотечественник, спряжение, показатель, толковать, прочитав (статью).

2.5.5. Формирование, рентабельность, общая декларация прав человека, формулировать, количественный, легитимность, конъюнктура, рантье, концентрированный, ратифицировать, фокусируя (внимание), качественно.

2.5.6. Рельеф, ландшафтоведение, краскораспылитель, удивительный, крашенный, интервьюировать, начертив, мышечный, количественно, жюри.

2.5.7. Следующий (раздел), уважаемый, справочный, котирование, экспансия, кредитование, промышленность, совокупность, субъект, рисуя.

2.5.8. Старательность, интеллигентный, общетеоретический, честно, прогрессивный, редактирование, корреспондентский, аннулирование, областной, командировка, славяне, рецензируя, добросовестно, во-первых.

2.5.9. Приезжать, юго-восточный, французский, кременчугский, контрастный, Симеиз, Закарпатье, иммиграция, тонна, указатель, во-вторых.

2.5.10. Числитель, является, таким образом, итак, в-третьих, в течение семестра, счастливый, сопредседательствовать, переговоры, обсуждение.

2.6.* Вставте необхідні літери, розкрийте дужки та поясніть лексичне значення і стилістичні особливості поданих інтернаціональних слів. Складіть із підкресленими іменниками прості речення, ускладнені однорідними членами, та поясніть правилами вжиті розділові знаки.

2.6.1. (Де)юре, структура, л..ксема, м..рфема, д..кл..рац..я.

2.6.2. Теза, тема, ..нф..н..тив, квота, п..р..дигма.

2.6.3. Факт, функц..я, метод, с..стема, п..р..метр.

2.6.4. Ко..юн..ке, апр..орі, п..р..дигма, р..сурс, тран..поз..ц..я.

2.6.5. Сп..ц..ф..ка, конгре.., брокер, к..ндиц..я, конс..нсус.

2.6.6. Плюрал..зм, с..мпоз..ум, ко..юні..ке, кла..иф..кац..я, д..мократ..я.

2.6.7. Ка..ац..я, н..стр..ф..кац..я, ..позиція, аргумент,
..ристика.

2.6.8. ..даптац..я, ритор, і..ітац..я, ..мпічмент, ..навгурац..я.

2.6.9. І..овац..я, адвокат, адоптац..я, акс..ома, версія.

2.6.10. В..рдикт, ..ратор, с..мпоз..ум, лог..граф, с..фіст.

2.7* Визначте, який саме тип чергування голосних і приголосних ілюструють подані приклади. Наведіть правила цього типу чергування.

Зі мною, з ним, ішов із тобою; кібернетика й економіка, наука і техніка, слова та словосполучення; був у Києві, був в Одесі; сприяти вдосконаленню, уряд удосконалив, відомі вчені, відомий учений.

2.8. Опрацюйте суцільним читанням інформацію про історичні чергування фонем. Наведіть свої приклади.

Чергування, які відбувалися в певний період формування звукової будови мови в результаті артикуляційної взаємодії звуків, називають історичними.

l/o//e. Фонема *o*, *e*, що фонетично виражені звуками у відкритому складі, чергуються з */*, що фонетично виражена звуком у закритому складі:

роду — *рід* *великому* — *великім*, *торговельний* — *торгівлі*,
ночі — *ніч*, *воля* — *вільний*, *корені* — *корінь*.

E//o після фонем, що фонетично виражені шиплячими приголосними.

Наприклад:

женити — *жонатий*, *шести* — *шостий*,
пиениця — *пионо*,

o//a, *e//i*, *e//u* перед наступною фонемою *a*, що реалізується у наголошеному звукові:

гонити — *ганяти*, *пекти* — *виікати*,
могти — *помагати*, *гребти* — *виірати*,
ломити — *ламати*, *стерти* — *стирати*.

Чергування *o*, *e* з нулем звука:

кінець — *кіня*, *ніжок* — *ніжка*,
вінець — *віня*, *візок* — *візки*.

K//u', *x//c'*, *z//z'*. Це чергування відбувається під час словозміни іменників та словотворенні:

балка — балці, Кременчук — кременчуцький,
мачуха — мачусі, бібліотека — бібліотечі,
нога — носі, Прага — пражький.

K//u, *x//u*, *z//ж* при відмінюванні іменників, творенні дієслівних форм:

козакк — козаче, дихати — дише,
друг — друже, стригти — стрижений.

D//dž, *t//tš*, *z//ž*, *c//š* у формах дієслів:

возити — вожу, крутити — кручу,
водити — воджу, їздити — їжджу,
носити — ношу,

2.9.* Проілюструйте переконливими прикладами чергування приголосних за трьома основними парадигмами: *z//ж/z*; *k//u//u'*; *x//c//u*.

2.10.* Розкрийте сутність орфоепічних норм української мови на прикладі наведених слів. Визначте частини мови та поставте наголос у підкреслених словах.

Дзеркало, усміхаєшся, їжджу, дочка, феномен, пізнання, любов, новий, секретар, перепис, підживити, щастя, журналістський, видання.

2.11.* Наведіть за словниками 10 питомих та запозичених з інших мов слів із нормативним варіантним наголошенням, тобто 10 прикладів *диспозитивної* орфоепічної норми.

Зразок: мабуть = мабуть, апостроф = апостроф.

2.12.* Наведіть за словниками 10 питомих та запозичених слів різних частин мови, зміна наголошення в яких змінює їх лексичне значення.

Зразок: атлас (альбом, збірник карт) – атлас (шовкова тканина)

2.13.* Доведіть конкретними прикладами, що орфоепічна норма, як науково обґрунтовані, соціально узаконені правила вимови звуків, звукових комплексів, організації звукового потоку, є категорією змінною, динамічною, історичною.

2.14.* Проаналізуйте найпоширеніші в студентському середовищі орфоепічні помилки (щодо вимови звуків, наголошення тощо). Поясніть причини цих помилок.

2.15. Підготуйте повідомлення (5-7 хвилин) за актуальною тематикою:

- Норми сучасної української літературної вимови.
- Роль культури усного мовлення у професійній діяльності перекладача (журналіста, юриста, економіста міжнародної сфери).
- Причини порушення запорізькими студентами чинних орфоепічних норм української мови.

2.16.* Поясніть сутність таких понять, як *транскрипція* і *транслітерація*. Наведіть переконливі приклади.

2.17. Обґрунтуйте, яке практичне значення має *транслітерація* у багатосторонніх міжнародних контактах.

2.18. Схарактеризуйте функції *абетки* в культурному житті людства, суспільства, індивіда.

2.19.* Поясніть, як пов'язані між собою *графіка* й *орфографія* та чому графіку називають *інвентарем орфографії*. Наведіть переконливі приклади.

2.20. Обґрунтуйте, чому сучасна орфографія української мови (як і інших мов) не базується виключно на одному принципі, хоча серед них є два провідні, зокрема *фонетичний* та *морфологічний*. Наведіть переконливі приклади.

2.21.* Назвіть орфографічні словники, в яких *кодифіковано правила* останньої (чинної) редакції українського *правопису*.

2.22. Доведіть, що терміни *орфографія* і *правопис* є не абсолютними синонімами (дублетами), а лише частковими (неповними).

2.23. Обґрунтуйте переконливими прикладами, що іменник *лексика* є багатозначним.

2.24.* Назвіть джерела появи в українській мові абсолютних синонімів як *лексичних дублетів* і наведіть достатню кількість переконливих прикладів із наукової та політичної сфер.

Зразок: лінгвістика = мовознавство.

2.25.* Схарактеризуйте *лексичне запозичення* як природний процес в умовах активних міжнародних контактів та продуктивний засіб збагачення словникового складу української літературної мови. Наведіть 10-15 прикладів запозичених іменників у мові обраного фаху.

2.26.* Підготуйте таблицю „*Лексичні запозичення із слов'янських і неслов'янських мов*” з такою рубрикацією: 1) номер за порядком; 2) мова-донор; 3) мова-посередник (якщо є); 4) запозичені слова; 5) їх лексичні значення в сучасній українській мові.

2.27.* Опрацюйте суцільним читанням наукову інформацію, подану російською мовою, і складіть українською мовою схему «Лексико-номінативні одиниці фахового (спеціального) тексту». Перекладіть українською мовою визначення підкреслених понять.
Общие принципы стратификации лексики специального текста

Одной из характерных черт языка науки на лексическом уровне является, как свидетельствуют многочисленные исследования, неоднородность его лексического состава. "Лексическое наполнение

научно-технического текста, – отмечает О. Митрофанова, – создается различными по семантическому диапазону и стилевому объему лексическими элементами: терминами, общеупотребительными и общелитературными словами". Вот почему основой анализа лексического материала, содержащегося в специальном тексте, является прежде всего стратификация - деление лексических единиц на страты (пласты), а затем уже классификация, которая предусматривает четкую, логически обоснованную организацию лексического материала по некоторым разрядам (термины, профессионализмы, номены и пр.).

В зависимости от вида лексической стратификации исследователи выделяют различные пласты, страты лексики специальных текстов.

Описывая функционально-семантическую стратификацию лексики специального текста, мы опираемся на концепцию Ю.М. Скребнева, предлагающего рассматривать любой подъязык как систему, которая включает в себя лексико-номинативные единицы трех типов:

1. Абсолютно специфические единицы * свойственные лишь данному подъязыку. На лексико-номинативном уровне им соответствует конкретно-научная терминология.

2. Относительно специфические единицы * то есть единицы, которые принадлежат и другим подъязыкам, одному или нескольким. Класс относительно специфических лексем составляют межнаучные и общетехнические термины, а также общенаучные и общетехнические слова.

3. Неспецифические единицы – общеупотребительные слова, характерные для всех потенциальных подъязыков и общего языка.

Нетрудно заметить, что в основе данной лексической стратификации лежит признак функциональной принадлежности лексической единицы специальной или неспециальной сфере коммуникации, функционирования языка. Абсолютно и относительно специфические единицы являются принадлежностью одной или нескольких специальных сфер и могут быть на основании этого классифицированы как единицы специальной лексики; неспецифические единицы являются принадлежностью общеупотребительной, или неспециальной, лексики (по Т. Пристайко).

2.28.* Опрацюйте мікротекст «Активний словник» з навчального посібника для ВНЗ (Онуфрієнко Г.С. *Науковий стиль української мови*. - К.: «Центр навчальної літератури», 2009. - С. 35.) і розкрийте зміст таких трьох понять: *активний, пасивний, потенційний словниковий запас* перекладача (юриста, економіста міжнародної сфери, дизайнера).

2.29. Подайте українські відповідники до російських усталених словосполучень і складіть із ними речення.

Круг интересов, текучесть кадров, повестка дня, текущий год, рыночные отношения, сфера обслуживания, горячие точки планеты, держать руку на пульсе, принять активное участие, подводя итоги.

2.30. Повторіть правила творення дієприкметників як неособових атрибутивних форм дієслова. Занотуйте матеріали таблиці та доповніть її прикладами з наукової лексики.

Творення дієприкметникових форм у сучасній українській мові

Час	Дієвідмін а твірного дієслова	Активні Спосіб творення	Приклад	Пасивні Спосіб творення	Приклад
Теперішній	I II	основа теперішнього часу + -уч(ий), -юч(ий) -ач(ий), -яч(ий)	<i>в'януть</i> - <i>в'янучий,</i> <i>благають</i> - <i>благаючий,</i> <i>керують</i> — <i>керуючий</i> <i>керують</i> — <i>керуючий</i>	—	—
Минулий		основа інфінітива неперетива неперехідних дієслів доконаного виду + -л(ий)	<i>нависнути</i> — <i>нави-слий,</i> <i>почорніти</i> - <i>почорнілий</i>	основа ін-фінітива перехідне дієслів + -н(ий), -сн(ий), -єн(ий), -т(ий)	<i>створити</i> - <i>створений,</i> <i>сказати</i> - <i>сказаний,</i> <i>бити</i> - <i>битий,</i> <i>отруїти</i> - <i>отруєний</i>

2.31. Опрацюйте матеріали таблиці про творення в українській мові дієприслівників як незмінних дієслівних форм, що називають додаткову дію або стан, супроводжують іншу дію або стан, які названі дієсловом і відповідають на запитання: *Що роблячи? Що зробивши?* Занотуйте таблицю та доповніть її прикладами з наукової лексики.

Творення дієприслівникових форм у сучасній українській мові

Вид	Що означають ?	На які запитання відповідають ?	Як утворюються ?
Недоконаний	незакінчену додаткову дію	що роблячи? <i>ідучи, сидячи, бачачи</i>	основа теперішнього часу + <u>ючи (-ючи), -ачи (-ячи)</u>
Доконаний	завершену додаткову дію	що зробивши? <i>ставши, налетівши, принісши</i>	основа інфінітива + -вши, -ши

2.32. Уважно опрацюйте деталізовану інформацію з академічної граматики української мови (2004 р.) про відмінкові парадигми числівників. Занотуйте найскладніші для вас зразки відмінювання числівників і, порівнявши їх з аналогічними в сучасній російській мові, визначте специфічне.

За характером вираження відмінкових закінчень у числівників виокремлюють десять типів відмінкових парадигм:

1) відмінювання власне-кількісного числівника *один (одна, одно/-е, одні)*; 2) відмінювання власне-кількісних числівників *два, три, чотири*; 3) відмінювання власне-кількісних числівників *п'ять – тридцять, п'ятдесят – вісімдесят*; 4) відмінювання власне-кількісних числівників *сорок, дев'яносто, сто*; 5) відмінювання власне-кількісних числівників *двісті – дев'ятсот*; 6) відмінювання власне-кількісних числівників *нуль, тисяча, мільйон, мільярд, трильйон, квадрильйон*; 7) відмінювання збірних числівників; 8) відмінювання дробових числівників; 9) відмінювання неозначено-кількісних числівників; 10) відмінювання складених числівників:

1. Власне-кількісний числівник *один* (*одна, одно (одне), одні*) відмінюється як займенниковий прикметник (*той, та, те, ті*):

	Однина			Множина
	Чол. рід	Середн. рід	Жін. рід	
Н.	<i>один</i>	<i>одно (одне)</i>	<i>одна</i>	<i>одні</i>
Р.	<i>одного</i>	<i>одного</i>	<i>однієї</i> (<i>одної</i>)	<i>одних</i>
Д.	<i>одному</i>	<i>одному</i>	<i>одній</i>	<i>одним</i>
З.	<i>один</i> або <i>одного</i>	<i>одно (одне)</i>	<i>одну</i>	<i>одні</i> або <i>одних</i>
О.	<i>одним</i>	<i>одним</i>	<i>однією</i> (<i>одною</i>)	<i>одними</i>
М.	(<i>на</i>) <i>одному</i> (<i>на</i>) <i>однім</i>	(<i>на</i>) <i>одному</i> (<i>на</i>) <i>однім</i>	(<i>на</i>) <i>одній</i>	(<i>на</i>) <i>одних</i>
Кл.	<i>один</i>	<i>одно (одне)</i>	<i>одна</i>	<i>одні</i>

Примітка: у родовому та орудному відмінках однини жіночого роду функціонують дві паралельні форми: *однієї й одної, однією й одною*.

2. Власне-кількісні числівники *два, три, чотири* мають такі відмінкові форми:

	Чол. рід	Середн. рід	Жін. рід		
Н.	<i>два</i>	<i>два</i>	<i>дві</i>	<i>три</i>	<i>чотири</i>
Р.	<i>двох</i>	<i>двох</i>	<i>двох</i>	<i>трьох</i>	<i>чотирьох</i>
Д.	<i>двом</i>	<i>двом</i>	<i>двом</i>	<i>трьом</i>	<i>чотирьом</i>
З.	<i>два</i> або <i>двох</i>	<i>два</i> або <i>двох</i>	<i>дві</i> або <i>двох</i>	<i>три</i> або <i>трьох</i>	<i>чотири</i> або <i>чотирьох</i>
О.	<i>двома</i>	<i>двома</i>	<i>двома</i>	<i>трьом</i>	<i>чотирьом</i>
М.	(<i>на</i>) <i>двох</i>	(<i>на</i>) <i>двох</i>	(<i>на</i>) <i>двох</i>	(<i>на</i>) <i>трьох</i>	(<i>на</i>) <i>чотирьох</i>
Кл.	<i>два</i>	<i>два</i>	<i>дві</i>	<i>три</i>	<i>чотири</i>

Морфонологічну особливість словозміни числівників *три* і *чотири* становить пом'якшення приголосного основи в родовому, давальному, орудному (крім форми *чотирма*) і місцевому відмінках.

Числівник *два* тільки в називному і знахідному відмінках розрізняється за грамематами роду (*два* – форма чоловічого і середнього роду, *дві* – форма жіночого роду). В орудному відмінку числівники *два*, *три* мають флексію *-ома*, числівник *чотири* – флексію *-ма*.

Примітка: форма знахідного відмінка числівників *два*, *три*, *чотири* буває різною залежно від семантичного розряду іменників, з якими поєднуються ці числівники: при назвах неістот форма знахідного відмінка є тотожною формі називного відмінка, але при назвах істот вона збігається із формою родового відмінка.

3. Власне-кількісні числівники *п'ять* – *тридцять*, *п'ятдесят* *вісімдесят* відмінюються так:

Н.	<i>п'ять</i>	<i>сім</i>	<i>вісім</i>
Р.	<i>п'ятьох (п'яти)</i>	<i>сімох (семи)</i>	<i>вісьмох (восьми)</i>
Д.	<i>п'ятьом (п'яти)</i>	<i>сімом (семи)</i>	<i>вісьмом (восьми)</i>
З.	<i>п'ять або п'ятьох</i>	<i>сім або сімох</i>	<i>вісім або вісьмох</i>
О.	<i>п'ятьма (п'ятьома)</i>	<i>сьома (сімома)</i>	<i>вісьма (вісьмома)</i>
М.	<i>(на) п'ятьох (п'яти)</i>	<i>(на) сімох (семи)</i>	<i>(на) вісьмох (восьми)</i>
Кл.	<i>п'ять</i>	<i>сім</i>	<i>вісім</i>

Н.	<i>одинадцять</i>	<i>вісімдесят</i>
Р.	<i>одинадцятьох (одинадцяти)</i>	<i>вісімдесятьох (вісімдесяти)</i>
Д.	<i>одинадцятьом (одинадцяти)</i>	<i>вісімдесятьом (вісімдесяти)</i>
З.	<i>одинадцять або одинадцятьох</i>	<i>вісімдесят або вісімдесятьох</i>
О.	<i>одинадцятьма</i> <i>(одинадцятьома)</i>	<i>вісімдесятьма</i> <i>(вісімдесятьома)</i>
М.	<i>(на) одинадцятьох (одинадцяти)</i>	<i>(на) вісімдесятьох (вісімдесяти)</i>
Кл.	<i>одинадцять</i>	<i>вісімдесят</i>

В українській мові ця відмінкова парадигма охоплює найбільшу кількість числівників. Вирізнявальну ознаку парадигми становить наявність паралельних форм *-ох*, *-ом* і *-и* у родовому, давальному і місцевому відмінках. Домінують вторинні відмінкові форми із

флексіями *-ох, -ом*, які набувають дедалі більшого поширення під впливом відмінювання числівників *два, три, чотири*. Паралельні форми на *-и* в родовому, давальному і місцевому відмінках історично пов'язані з колишнім іменниковим відмінюванням. В орудному відмінку функціонують тільки вторинні паралельні форми з флексіями *-ма* і *-ома*. У знахідному відмінку числівників *п'ять – тридцять, п'ятдесят – вісімдесят* уживання форми, тотожної формам називного або родового відмінків, регульоване іменниковою морфологічною категорією істот/неістот, наприклад: *Ми вітаємо дев'ятьох студентів; Цього тижня студентка прочитала дев'ять статей*. Форма знахідного числівникового відмінка при іменниках-назвах істот закріпилася в її вторинному варіанті на *ах*, а не на *-и*.

Примітка: характерною ознакою словозміни складних числівників – назв десятків (*п'ятдесят – вісімдесят*) є невідмінюваність їхнього першого складника: *п'ятдесят, п'ятдесятьох (п'ятдесяти), п'ятдесятьом (п'ятдесяти)...*

4. Власне-кількісні числівники *сорок, дев'яносто, сто* вирізняються з-поміж інших числівників найбільшою однотипністю відмінювання:

Н	<i>сорок</i>	<i>дев'яносто</i>	<i>сто</i>
Р.	<i>сорока</i>	<i>дев'яноста</i>	<i>ста</i>
Д.	<i>сорока</i>	<i>дев'яноста</i>	<i>ста</i>
З.	<i>сорок</i>	<i>дев'яносто</i>	<i>сто</i>
О.	<i>сорока</i>	<i>дев'яноста</i>	<i>ста</i>
М	<i>(на) сорока</i>	<i>(на) дев'яноста</i>	<i>(на) ста</i>
Кл.	<i>сорок</i>	<i>дев'яносто</i>	<i>сто</i>

Ці числівники мають нульову флексію або флексію *-о* для називного, знахідного та кличного відмінків і флексію *-а* для решти відмінків.

5. Власне-кількісні числівники *двісті* – *дев'ятсот* відмінюються за таким зразком:

Н.	<i>двісті</i>	<i>триста</i>	<i>чотириста</i>
Р.	<i>двохсот</i>	<i>трьохсот</i>	<i>чотирьохсот</i>
Д.	<i>двомстам</i>	<i>трьомстам</i>	<i>чотирьомстам</i>
З.	<i>двісті</i> або <i>двохсот</i>	<i>триста</i> або <i>трьохсот</i>	<i>чотириста</i> або <i>чотирьохсот</i>
О.	<i>двомастами</i>	<i>трьомастами</i>	<i>чотирмастами</i>
М.	<i>(на) двохстах</i>	<i>(на) трьохстах</i>	<i>(на) чотирьохстах</i>
Кл.	<i>двісті</i>	<i>триста</i>	<i>чотириста</i>

Н.	<i>п'ятсот</i>	<i>вісімсот</i>	<i>дев'ятсот</i>
Р.	<i>п'ятисот</i>	<i>восьмисот</i>	<i>дев'ятисот</i>
Д.	<i>п'ятистам</i>	<i>восьмистам</i>	<i>дев'ятистам</i>
З.	<i>п'ятсот</i>	<i>вісімсот</i>	<i>дев'ятсот</i>
О.	<i>п'ятьмастами</i> <i>(п'ятьомастами)</i>	<i>вісьмастами</i> <i>(вісьмомомастами)</i>	<i>дев'ятьмастами</i> <i>(дев'ятьомастами)</i>
М.	<i>(на) п'ятистах</i>	<i>(на) восьмистах</i>	<i>(на) дев'ятистах</i>
Кл.	<i>п'ятсот</i>	<i>вісімсот</i>	<i>дев'ятсот</i>

Примітка: 1) складні числівники як назви сотень при відмінюванні змінюють обидві частини; 2) перша частина складних числівників *двісті*, *триста*, *чотириста* відмінюється як числівники *два*, *три*, *чотири*; 3) складних числівниках *п'ятсот* – *дев'ятсот* із двох паралельних відмінкових форм, які мають перші їхні (складних числівників) частини – числівники *п'ять*, *шість*, *сім*, *вісім*, *дев'ять*, закріпилася лише форма на *-и*; 4) в орудному відмінку вживаються обидва варіанти флексій першої частини складних числівників *п'ятсот* – *дев'ятсот*: *п'ятьмастами* і *п'ятьомастами*, *сьомастами* і *сімомомастами*.

6. Власне-кількісні числівники *нуль, тисяча, мільйон, мільярд, трильйон, квадрильйон* відмінюються як іменники відповідної відміни:

О д н и н а

Н.	<i>нуль</i>	<i>тисяча</i>	<i>мільйон</i>
Р.	<i>нуля</i>	<i>тисячі</i>	<i>мільйона</i>
Д.	<i>нулеві (нулю)</i>	<i>тисячі</i>	<i>мільйонові (мільйону)</i>
З.	<i>нуль</i>	<i>тисячу</i>	<i>мільйон</i>
О.	<i>нулем</i>	<i>тисячею</i>	<i>мільйоном</i>
М.	<i>(на) нулеві (нулі)</i>	<i>(на) тисячі</i>	<i>(на) мільйонові (мільйоні)</i>
Кл.	<i>нулю</i>	<i>тисяче</i>	<i>мільйоне</i>

М н о ж и н а

Н	<i>нулі</i>	<i>тисячі</i>	<i>мільйони</i>
Р.	<i>нулів</i>	<i>тисяч</i>	<i>мільйонів</i>
Д.	<i>нулям</i>	<i>тисячам</i>	<i>мільйонам</i>
З.	<i>нулі</i>	<i>тисячі</i>	<i>мільйони</i>
О.	<i>нулями</i>	<i>тисячами</i>	<i>мільйонами</i>
М.	<i>(на) нулях</i>	<i>(на) тисячах</i>	<i>(на) мільйонах</i>
Кл.	<i>нулі</i>	<i>тисячі</i>	<i>мільйони</i>

О д н и н а

М н о ж и н а

Н.	<i>мільярд</i>	<i>трильйон</i>	<i>мільярди</i>	<i>трильйони</i>
Р.	<i>мільярда</i>	<i>трильйона</i>	<i>мільярдів</i>	<i>трильйонів</i>
Д.	<i>мільярдіві</i> <i>(мільярду)</i>	<i>трильйонові</i> <i>(трильйону)</i>	<i>мільярдам</i>	<i>трильйонам</i>
З.	<i>мільярд</i>	<i>трильйон</i>	<i>мільярди</i>	<i>трильйони</i>
О.	<i>мільярдом</i>	<i>трильйоном</i>	<i>мільярдами</i>	<i>трильйонам</i>
М.	<i>(на) мільярдіві</i> <i>(мільярді)</i>	<i>(на)</i> <i>трильйонові</i>	<i>(на) мільярдах</i>	<i>(на) трильйонах</i>
Кл.	<i>мільярде</i>	<i>трильйоне</i>	<i>мільярди</i>	<i>трильйони</i>

Числівник *тисяча* відмінюється як іменник першої відміни мішаної групи, числівники *мільйон, мільярд, трильйон, квадрильйон* – як іменники другої відміни твердої групи, числівник *нуль* – як іменник другої відміни м'якої групи.

Примітка: у давальному відмінку чоловічого роду однини живаються паралельні закінчення *-ові, -еві, -у*, у місцевому відмінку чоловічого роду однини - паралельні закінчення *-ові, -еві, -і*.

7. Збірні числівники *двоє, троє, четверо, п'ятеро, шестеро, семеро, восьмеро, дев'ятеро, десятеро, одинадцяттеро – двадцяттеро, тридцяттеро, обидва, обидві, обоє* мають такі відмінкові закінчення:

Н.	<i>двоє</i>	<i>троє</i>	<i>семеро</i>	
Р.	<i>двох</i>	<i>трох</i>	<i>сімох</i>	
Д.	<i>двом</i>	<i>тьом</i>	<i>сімом</i>	
З.	<i>двоє або двох</i>	<i>троє або трьох</i>	<i>семеро або сімох</i>	
О.	<i>двома</i>	<i>тьома</i>	<i>сьома (сімома)</i>	
М.	<i>(на) двох</i>	<i>(на) трьох</i>	<i>(на) сімох</i>	
Кл.	<i>двоє</i>	<i>троє</i>	<i>семеро</i>	
	Чол. рід	Середн. рід	Жін. рід	
Н.	<i>обидва</i>	<i>обидва</i>	<i>обидві</i>	<i>обоє</i>
Р.	<i>обох</i>	<i>обох</i>	<i>обох</i>	<i>обох</i>
д.	<i>обом</i>	<i>обом</i>	<i>обом</i>	<i>обом</i>
З.	<i>обидва або обох</i>	<i>обидва або обох</i>	<i>обидві або обох</i>	<i>обох</i>
О.	<i>обома</i>	<i>обома</i>	<i>обома</i>	<i>обом</i>
М.	<i>(на) обох</i>	<i>(на) обох</i>	<i>(на) обох</i>	<i>(на) обох</i>
Кл.	<i>обидва</i>	<i>обидва</i>	<i>обидві</i>	<i>обоє</i>

Збірні числівники *двоє, троє, четверо* (за винятком знахідного відмінка при іменниках – назвах неістот) мають форми відповідних власне-кількісних числівників. Збірні числівники *п'ятеро – десятеро, одинадцяттеро – двадцяттеро, тридцяттеро* у непрямих відмінках також мають форми відповідних власне-кількісних числівників, до того ж у їхніх варіантах із флексіями *-ох, -ом*. В орудному відмінку вживані варіанти на *-ма* та *-ома*.

Примітка: збірні числівники *обидва, обидві, обоє* в непрямих відмінках відмінюються за зразком числівника *два* і втрачають у цих відмінках диференціацію родової належності.

8. В аналітичних за будовою дробових числівниках перший компонент (чисельник) відмінюється за власне-числівниковою парадигмою, другий компонент (знаменник) – за прикметниковою:

Н.	<i>чотири дев'ятих</i>	<i>шість сьомих</i>
Р.	<i>чотирьох дев'ятих</i>	<i>шістьох (шести) сьомих</i>
Д.	<i>чотирьом дев'ятим</i>	<i>шістьом (шести) сьомим</i>
З.	<i>чотири дев'ятих</i>	<i>шість сьомих</i>
О.	<i>чотирма дев'ятими</i>	<i>шістьма сьомими</i>
М.	<i>(на) чотирьох дев'ятих</i>	<i>(на) шістьох (шести) сьомих</i>
Кл.	<i>чотири дев'ятих</i>	<i>шість сьомих</i>

У непрямих відмінках чисельника дробових числівників (за винятком знахідного відмінка) функціонують паралельні форми, як і в їхніх відповідниках – власне-кількісних числівниках. Знахідний відмінок чисельника у дробових числівниках збігається з називним (крім дробів із чисельником *одна: одну третю, одну п'яту*). Знаменник дробових числівників відмінюється як прикметник у множині. При чисельнику, що має форми називного, знахідного і кличного відмінків, знаменник виражений формою родового відмінка (*три п'ятих, шість сьомих, вісім дев'ятих*). В інших випадках відмінкові форми чисельника і знаменника збігаються (*трьох п'ятих, трьом п'ятим, трьома п'ятими, (на) трьох п'ятих; шістьох сьомих, шістьом сьомим, шістьма сьомими, (на) шістьох сьомих*). Виняток становлять тільки дробові числівники із чисельником *одна*, де знаменник завжди стоїть в однині і послідовно збігаються відмінкові форми чисельника і знаменника (*одна сьома, однієї (одної) сьомої, одній сьомій, одну сьому, однією (одною) сьомою, (на) одній сьомій, одна сьома*).

Змішаним дробовим числівникам притаманне відмінювання всіх їхніх складників, наприклад:

Н.	<i>п'ять цілих і дві п'ятих</i>
Р.	<i>п'ятьох (п'яти) цілих і двох п'ятих</i>
Д.	<i>п'ятьом (п'яти) цілим і двом п'ятим</i>
З.	<i>п'ять цілих і дві п'ятих</i>
О.	<i>п'ятьма цілими і двома п'ятими</i>
М.	<i>(на) п'ятьох цілих і двох п'ятих</i>
Кл.	<i>п'ять цілих і дві п'ятих</i>

9. У невеликій групі неозначено-кількісних числівників можна вирізнити три сукупності відмінкових закінчень: числівники *кілька, декілька* відмінюються як власне-кількісний числівник *два*; числівники *багато, небагато* — як власне-кількісні числівники *три, чотири*; числівники *кільканадцять, стонадцять, кількадесять* — як власне-кількісний числівник *п'ять*:

Н.	<i>кілька</i>	<i>багато</i>	<i>кільканадцять</i>
Р.	<i>кількох</i>	<i>багатьох</i>	<i>кільканадцятьох (кільканадцяти)</i>
Д.	<i>кільком</i>	<i>багатьом</i>	<i>кільканадцятьом (кільканадцяти)</i>
З.	<i>кілька або кількох</i>	<i>багато або багатьох</i>	<i>кільканадцять або (кільканадцятьох)</i>
О.	<i>кількома</i>	<i>багатьма</i>	<i>кільканадцятьма (кільканадцятьома)</i>
М.	<i>(на) кількох</i>	<i>(на) багатьох</i>	<i>(на) кільканадцятьох (кільканадцяти)</i>
Кл.	<i>кілька</i>	<i>багато</i>	<i>кільканадцять</i>

10. У власне-кількісних складених числівниках відмінюються всі їхні складники як відповідні прості або складні числівники:

<i>Н.</i>	<i>чотириста сімдесят два</i>
<i>Р.</i>	<i>чотирьохсот сімдесятьох (сімдесяти) двох</i>
<i>Д.</i>	<i>чотирьомстам сімдесятьом (сімдесяти) двом</i>
<i>З.</i>	<i>чотириста сімдесят два або чотирьохсот сімдесятьох двох</i>
<i>О.</i>	<i>чотирмастами сімдесятьма (сімдесятьома) двома</i>
<i>М.</i>	<i>(на) чотирьохстах сімдесятьох (сімдесяти) двох</i>
<i>Кл.</i>	<i>чотириста сімдесят два</i>

Примітка: 1) відмінкові характеристики числівників у сучасній українській літературній мові іноді зазнають певних модифікацій; 2) числівники можуть утрачати словозміну або в певних синтаксичних позиціях, або в певних стилях мовлення (за *І. Вихованцем, К. Городенською*).

2.33 Обгрунтуйте поширений у професійно-ділових колах досвід, що числівники доцільно вживати у формі називного відмінка.

2.34. Порівняйте правила читання числівників різних структурних типів в українській, російській та англійській мовах.

2.35. Опрацюйте уважно таблицю службових слів-відповідників в українській, російській та англійській мовах. Занотуйте необхідну інформацію з урахуванням специфіки мови свого фаху.

Таблиця відповідників службових слів в українській, російській

та англійській мовах

Українська мова	Російська мова	Англійська мова
ПРИИМЕННИКИ		
<i>Просторові</i>		
В (У)	В	In, on
Під	под	Under, towards
ПОЗАДУ	Позади, сзади	behind

СЕРЕД	среди, середь, посреди, посередине, посередине	in the middle of, amidst, among
МІЖ	Между, среди	Among, between
НАД	Над, свєрх, свѣше	Above, over, beyond
КРИЗЬ	Сквозь, через	Through, by
БЛЯ	Около, возле	Nearby, near, at. beside, close to
ПРОТИ	Против, напротив, перед, перед, по сравненію	Against, in front of, opposite, comparatively
ЧЕРЕЗ	Через, сквозь, спустя	By, through, because
ВІД	От, ото, до	From , of, with, than
по	По, до, за	At, by, in ,on, to, up to, along
НА	на	On, at
до	До	To, up to
НАВКОЛО	Вокруг, кругом	Round, around, about
БЛИЗЬКО	Близко, вблизи, поблизости	Near, hereabouts
СЛІДОМ ЗА	Следом за	After

коло	Около, возле	Beside, by, near
ПОРУЧ	Рядом, возле	Next to, side by side, close by
ІЗ	Из, от, с, со	Out of, from
ЗА	При, за, об, обо, в, через, спустя	From behind, from around, because of
<i>Темпоральні</i>		
ПІСЛЯ	После, потом	Afterwards, after, then
ЧЕРЕЗ	Через, сквозь, спустя	By, through, because
О	В	Of, on
<i>Логічні</i>		
ПРОТИ	Против, напротив, перед, перед, по сравненію	Against, in front of, opposite, comparatively

РАДИ	Ради, для, из-за	For the sake of
БЕЗ	Безо, без	Without
ВІД	От, ото, до	From, of, with, than
ЗАРАДИ	Ради, для, из-за	For the sake of
ПРО	про	About, of
ЗГІДНО З	Согласно (чому?)	According to
ВІДПОВІДНО ДО	Соответственно (чому?)	Accordingly
ВСУПЕРЕЧ	Наперекор, вопреки	Contrary to, against
СПОЛУЧНИКИ		
<i>Сурядні</i>		
<i>Єднальні</i>		
І,И	и	And, but, although
ТА	И, а, но, однако	And, but, although
НІ...НІ	Ни...ни	Not, neither...nor, whatever
<i>Присднувальні</i>		
ТАКОЖ	Также, тоже, равным образом	Also, too, as well
ТЕЖ	Тоже, еще и	More, again, still, yet
А	А, но, да	But, and, or, while
<i>Протиставні</i>		
АЛЕ	Но, да	But
ПРОТЕ	Однако, но, всё же, между тем, тем не менее	But, however, yet
ОДНАК, ОДНАЧЕ	Однако, тем не менее, всё- таки	Nevertheless, but
<i>Розділові</i>		
АБО.. АБО	Или...или, либо...либо	Or...or, either...or
ЧИ, ЧИ...ЧИ	Или, иль, ли, разве	or

<i>Підрядні</i>		
<i>Умовні</i>		
якщо	Если, раз, когда	if
ЯКБИ	Если бы, когда бы	As if, if, whenever
КОЛИ Б	Если бы. когда бы	As if, whenever
АБИ	Лишь бы, только бы	Solely, merely
<i>Порівняльні</i>		
НАЧЕ	Будто, как будто, словно, точно как	Like, as if
НІБИ	Будто, словно, как будто, якобы	That, supposedly, like
НЕМОВ	Будто, как будто, словно, точно как	Like, as if, supposedly
<i>Темпоральні</i>		
ПІСЛЯ ТОГО ЯК	После того как	After, afterwards
ЯК ТІЛЬКИ	Как только, только	As soon as
ЩОЙНО	Только что	Just now'
<i>Місця</i>		
КУДИ	Куда	where
ЗВІДКИ	Откуда	Where from, whence, from where
ЧАСТКИ		
<i>Вказівні</i>		
ОСЬ	Вот	Here, there
ОНДЕ	Вон там	Over there
ТО, ОТО	То	That, then, otherwise, precisely
ЦЕ	Это	That, these, this, it
<i>Словотвірні</i>		

ХТОЗНА	Кто знает	Who knows
ХТО-ЗАВГОДНО	Кто - угодно	Anyone, anybody
ОСЬ	Вот	Here, there
<i>Означальні</i>		
САМЕ	Именно	Just, exactly
СПРАВДІ	Действительно	Actually, really, in fact
ТОЧНО	Точно, именно	Exactly, just
<i>Підсилювальні і видільні</i>		
НАВІТЬ	Даже	Even
ТІЛЬКИ	Только	Only, barely
хоч	Хоть, хотя	At least
ЩЕ	Еще	Still
ВЖЕ (УЖЕ)	Уже	Already
<i>Стверджувальні і заперечні</i>		
ТАК	Да	Yes
АТОЖ	Итак	So
НІ	Нет	No
АНІ	Ни	Nor. neither

2.36. Обгрунтуйте, чому синтаксис лінгвісти називають вершиною мовної структури.

2.37. Повторіть типи ускладнення простих речень прикладкою (іменниковим зворотом у функції означення) та вставними словами за наведеною таблицею. Доповніть таблицю своїми прикладами з мови обраного фаху.

Відокремлення прикладок і вставних слів

№ з/п	Типи ускладнень	На яке запитання відповідають?	Приклади
1.	Поширена постпозитивна прикладка, виражена загальною назвою.	?	Згадаймо гордість нашої культури – класичний "театр

			корифеїв", що уславив себе грою братів Гобілевичів.
2.	Поширена і непоширена приклади, які пояснюють особові займенники.	?	Нащадок козаків, він дбав про збереження культури Запорозької Січі.
3.	Приклади, які вводяться в речення словами: <i>зокрема, у тому числі, наприклад, як наприклад, а саме, тобто, як-от, особливо.</i>	?	Більшість, особливо молодь, вбачає в освіченості своє майбутнє.
4.	Вставні слова і словосполучення (<i>мабуть, можливо, може, очевидно, певно, навряд чи, либонь, здається: звичайно, безсумнівно, звісно, справді, дійсно; на радість (щастя, горе, лихо, жаль, диво, подив), чого доброго; на думку (кого), за словами (кого), кажуть, по-моєму, гадаю, видно; по-перше, по-друге, по-третє...; нарешті, зрештою, отже; навпаки, приміром, відтак, насамперед, як правило</i>)	?	А може, і не в тому справа Отже, почалися сільські весілля. І справді, оптимізм – невід’ємна риса молоді.

2.38. Проілюструйте прикладами тему і рему за актуального членування поданих речень.

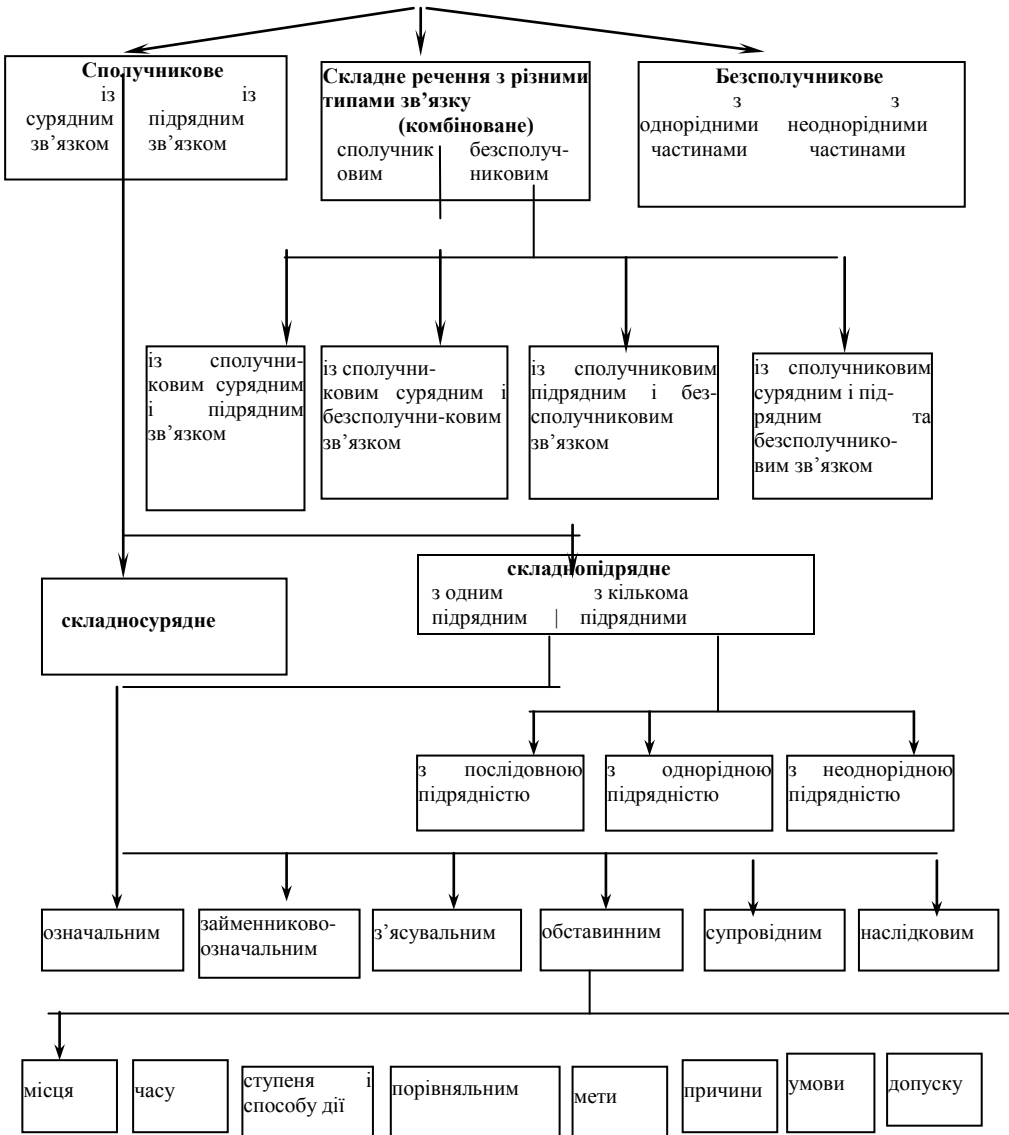
Лінгвістичні словники потрібні в кожній професії.

Літературна мова є найвищою формою загальнонародної мови.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

2.39. * Підготуйте усне повідомлення за наведеною нижче схемою, проілюструвавши її реченнями фахової тематики.

Типологія складних речень в УМПС

2.40. Поясніть, у які способи найдоцільніше трансформувати *пряму мову в непряму* або невласне пряму мову засобами сучасної української мови.

2.41. Запишіть українською мовою імена та імена по батькові. Утворіть від них форму кличного відмінка та обґрунтуйте у дужках чинними правилами.

2.41.1. Елена Григорьевна, Людмила Геннадиевна, Степан Анатольевич, Анатолий Николаевич, Сергей Борисович, Мария Ивановна.

2.41.2. Руслана Евгеньевна, Виталий Макарович, Татьяна Андреевна, Сергей Михайлович, Анна Васильевна, Олег Сергеевич.

2.41.3. Роман Ильич, Тарас Павлович, Анатолий Лукич, Валентина Васильевна, Константин Григорьевич, Ольга Дмитриевна.

2.41.4. Оксана Романовна, Наталья Васильевна, Геннадий Степанович, Алексей Сергеевич, Юрий Константинович, Игорь Иосифович.

2.41.5. Валентина Ивановна, Людмила Борисовна, Ольга Васильевна, Анна Сергеевна, Виктор Николаевич, Сергей Владимирович.

2.41.6. Анна Васильевна, Сергей Михайлович, Раиса Ильинична, Ольга Семеновна, Юрий Филиппович, Леонид Михайлович, Юрий Иванович.

2.41.7. Светлана Дмитриевна, Петр Григорьевич, Зинаида Макаровна, Леонид Михайлович, Олег Николаевич, Владимир Сергеевич, Ольга Петровна.

2.41.8. Валерий Петрович, Надежда Антоновна, Николай Иосифович, Андрей Дмитриевич, Юлия Геннадиевна, Валентина Павловна.

2.41.9. Влада Васильевна, Вячеслав Сергеевич, Сергей Ильич, Олег Владимирович, Михаил Митрофанович, Василина Кузьминична.

2.41.10. Оксана Владимировна, Григорий Алексеевич, Илья Олегович, Алексей Васильевич, Екатерина Петровна, Людмила Александровна.

2.42.* Утворіть від наведених іменників форму родового відмінка однини. Складіть із підкресленим іменником просте речення і графічно позначте його граматичну основу. Поставте наголос у поданих курсивом словах.

2.42.1. *Аргумент*, текст, університет, ректор, професор, корінь, юрист, перекладач, дизайнер, *апостроф*.

2.42.2. Розум, *квартал*, *показник*, студент, бакалавр, магістр,

колектив, парламент, штаб, термін (строк).

2.42.3. *Діалог, каталог, дефіс*, Київ, семінар, міністр, об'єкт, студент експеримент, папір (документ).

2.42.4. Працівник, *аргумент, показник*, контекст, відмінок, відділ, директор, папір, *документ*, термін (слово).

2.42.5. *Договір*, показник, *правник*, меценат, експорт, корінь, міжнародник, компонент, *експерт*, аналог.

2.42.6. *Процент*, дипломат, додаток, тиждень, спосіб, тип, *документ, довідник*, факультет, платіж.

2.42.7. Співробітник, професор, ректор, *доповідач*, лектор, *мовець*, метрополітен, *курінь*, мільйон, долар.

2.42.8. Київ, Лондон, автомобіль, конфлікт, стиль, *каталог, аргумент*, спір, прогрес, журнал.

2.42.9. Експорт, *експерт*, начальник, *дискурс*, термін, рахунок, арбітр, ступінь, понеділок, листопад (місяць).

2.42.10. *Аргумент, ракурс*, відділ, відсоток, ступінь, геній, дизайнер, правник, економіст, завідувач.

2.43. Утворіть від наведених іменників прикметники для ілюстрації чергування приголосних в українській мові. Запишіть основні парадигми чергування приголосних в українській мові.

Кременчук, товариш, Волга, козак, Німеччина, Галичина, парубок, ткач, рік, гірник, Запоріжжя, Париж, Прилуки, чех, Нюрнберг, Лейпциг, Прага.

2.44. Запишіть за чинними правилами наведені іменники іншомовного походження. Поясніть лексичне значення поданих курсивом слів і поставте в них наголос. Складіть із підкресленими словами прості речення, ускладнені дієприкметниковими зворотами.

Е..кіз, гот..ка, *к..л..нститул*, *к..т..лог*, *інт..рпр..тац..я*, г..р..зонт,*к..р..фей*, ф..з..олог..я, каф..дра, б..рок..о, ..нспектор, *к..м..юн..ке*, *пр..зумпц..я*.

2.45. Запишіть за чинними нормами української мови наведені складні слова. Складіть із підкресленими прикметниками складносурядні речення і поясніть правилами вжиті розділові знаки.

Сільсько/господарський, економіко/гуманітарний, ідейно/художній, історико/літературний, середньо/вічний, науково/навчальний, мікро/аналіз, офіційно/діловий, екс/директор, макро/еволюція, загально/освітній, євро/віза, євро/досвід, борт/провідниця, макро/рельєф, псевдо/науковий,

цивільно/правовий, гуманітарно/правовий, евро/майдан.

2.46. Запишіть, вставивши замість крапок велику чи малу літеру відповідно до чинних правил української мови.

(М,міністерство (0,о)світі і (Н,н)ауки (У,у)країни,
(Ш,ш) евченкіана, (Е,е)поха (В,в)ідродження, (Д,д)ень
(У,у)країнської (П,п)исемності та (М,м)ови, (Д,д)ень
(З,з)ахисту (Д,д)ітей, (Н,н)аціональна (А,а)кадемія
(Н,н)аук (У,у)країни, (К,к)ривий (Р,р)іг, (Б,б)іла
(Ц,ц)ерква, (Г,Г)олландське (М,м)ереживо, (Р,р)іздово,
(Д,д)ень (Ю,ю)риста, (Д,д)ень (К,к)онституції.

2.47. Скоригуйте неправильно утворені дісприкметникові й дісприслівникові форми та обґрунтуйте правилами творення цих форм в українській мові.

2.47.1. Побілівша земля; виконуемий проект; обговорюєма проблема; малюя картину; підсумовуя враження від експозиції; описуємо ситуація.

2.47.2. Читая цікавий детектив; описуемий експеримент; звітуя про навчальну практику; посивівші ветерани; резюміруя зміст реферату.

2.47.3. Рецензируя реферат; думая про майбутнє; доказуєма теза; слухая співрозмовника; ксерокопіруєма стаття; перекладая текст.

2.48. Запишіть українською мовою імена, імена по батькові, прізвища та кількісний числівник.

Светлана Григорьевна Ткаченко, Елена Филипповна Плай, Алексей Владимирович Гальченко, Вячеслав Анатольевич Супруненко, Алина Семеновна Курко, Ярослав Андреевич Чумаченко, Віктор Антонович Чабаненко, Мальвина Григорьевна Пинчук; 583 (кількісний числівник).

2.49. Утворіть форми родового й давального відмінків. Івченко Іван, Івченко Марія; Каптюх Максим, Каптюх Інна; Березенко Михайло, Березенко Вікторія; Пилипенко Юрій, Пилипенко Ольга; Онопченко Григiр, Онопченко Оксана; Олег Шийко, Катерина Шийко; Михайло Корецький; Галина Корецька; 289 (кількісний числівник).

2.50. * Провідмініайте кількісні числівники 54,76,258, 327, 289, 455,639 та порядкові числівники 11, 16, 200. Перевірте себе за правилами, поданими у завданні 2.32 (с.15-22).

3. СТИЛІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

3.1. Обґрунтуйте, чому основними підсистемами (ярусами, рівнями) сучасної української мови як макросистеми є фонологія, лексикологія, грамати́ка (морфологія і синтаксис).

3.2. * Випишіть із сучасних тлумачних словників лінгвістичних термінів (наприклад, з [4], [13], [29] у підрозділі 5.4) дефініцію поняття «стиль мови». Наведіть синоніми до іменника *стиль*, урахувуючи його

багатозначність.

3.3. Опрацюйте уважно наведений у таблиці матеріал про традиційні функціональні стилі української мови та визначте по три найспецифічніші риси кожного з них.

Функціональні стилі сучасної української мови

№ з/п	Стиль	Стильові риси і мовні засоби	Функція	Сфера спілкування	Жанри, в яких стиль реалізується	Найбільш характерні для кожного стилю мовні засоби	
						лексичні	граматичні
1.	Науковий	логічність, точність, доказовість, абстрактність, термінованість, складні синтаксисні структури, спеціальна фразеологія	повідомлення, пояснення, доведення, аргументація	наука, освіта, техніка, культура	наукова стаття, підручник, посібник, лекція, доповідь, монографія, дисертація, рецензія, анотація, курсова і дипломна роботи, науковий реферат	слова з узагальновальним (абстрактним) значенням типу <i>парадигма, властивість</i> ; терміни, віддіслівні іменники, визначення	складні речення із сполучниковим зв'язком, 3 дієприкметниковими зворотами; розповідні і речення, питальні речення – для повертання уваги; вставні слова, що вказують на порядок думок і зв'язок між ними: <i>поперше, таким чином</i> . Похідні применники: у зв'язку і

2.	Публіцистичний	закличність, емоційність, суспільно-політична лексика, емоційно забарвлені слова	вплив	громадсько-політичне життя, мас-медіа	промова, виступ, публіцистична стаття, нарис, дискусія, памфлет, фейлетон, «круглий стіл»	суспільно-політична лексика: демократія, мітинг, висока лексика: почин, патріот; слова з різко негативним значенням: злочин, зрадник; з переносним значенням	прості речення, різні за метою висловлювання, неповні речення, окличні речення, звертання, модальні частки, вигуки
3.	Офіційно-діловий	регламентованість, офіційність, точність, стилістично нейтральні мовні засоби, канцелярська лексика, складні речення, відсутність емоційно забарвлених слів	повідомлення (документація, інструкція тощо)	офіційно-ділові стосунки	ділові папери: оголошення, доручення, протокол, розписка, акт, звіт, інструкція, лист, статут, наказ; закон, кодекс, інші законодавчі акти	офіційні слова і вирази: кооперативна квартира, пояснювальна записка; мовні штампи: доводжу до вашого відома; віддіслівні іменники: доручення, проживання	розповідні і речення з низкою однорідних членів, дієприкметниковими зворотами; складні речення з підрядними умовними, з'ясувальними; похідні прийменники: у зв'язку з; складені сполучники
4.	Художній	образність, емоційність, застосування всіх мовних засобів, доступність	естетичний вплив, культурний вплив	мистецтво слова	роман, повість, оповідання; п'єса, драма, трагедія, комедія, поема, вірш, байка, епіграма, новела	використовується лексика, що характерна для кожного зі стилів мовлення	спонукальні речення; риторичні запитання; поширені речення: поетичні тропи

5.	Розмовний	емоційність, невимушеність, побутова лексика, емоційно забарвлені і розмова просторічні слова, фразеологізми, повні речення	спілкування	побутові стосунки з друзями, знайомими, родичами	бесіда, розмова	слова з конкретним значенням, перенос пер значенням, емоційно-оціночна лексика	Використання синтаксичних конструкцій найрізноманітніших видів. Використання одного часу чи способу в значення іншого
----	-----------	---	-------------	--	-----------------	--	---

3.4. * Уважно опрацюйте матеріали двох наведених нижче таблиць і складіть узагальнену таблицю «Спільні й відмінні риси наукового та офіційно-ділового стилів». Поясніть, чому саме ці стилі виявляють багато спільних рис та представлені у взаємодії в мові кожного фаху.

Спільні риси наукового та офіційно-ділового стилів СУМ

№ з/п	Параметри	Риси
1.	Зміст наукового та офіційно-ділового текстів:	Об'єктивність, доказовість викладу думки, роз'яснення, переконання, ілюстрованість.
2.	Структура наукового та офіційно-ділового текстів:	Послідовний виклад інформації, структурування тексту (великого - на розділи, підрозділи, параграфи, пункти тощо; невеликого - на абзаци), типова структурна модель (вступ, основна частина, висновки), відсутність повторень.
3.	Мовна форма наукового та офіційно-ділового текстів:	Дві форми існування тексту: переважно письмова (<i>науковий стиль</i> – курсова і дипломна роботи, стаття, анотація, реферат, тези доповіді, монографія, підручник, дисертація, рецензія: <i>офіційно-діловий стиль</i> – указ, ухвала, наказ, заява, протокол, акт) й усна (доповідь, виступ); активне використання термінологічної та абстрактної

		<p>лексики, іншомовних, у тому числі інтернаціональних слів, складних та простих ускладнених речень; відсутність діалектної, жаргонної, лайливої, емоційно забарвленої лексики, неповних і незавершених речень; прагнення до максимально точного слововживання без використання синонімів, омонімів, багатозначних слів тощо.</p>
--	--	---

Специфічні риси наукового й офіційно-ділового стилів СУМ

Параметри	Науковий стиль	Офіційно-діловий стиль
Зміст (мета)	Об'єктивний виклад результатів досліджень про людину, суспільство, явища природи, доведення істинності теорій, класифікація й систематизація знань, роз'яснення явищ, активізація інтелекту читача, переконання.	Регулювання офіційних ділових відносин у державно-політичному, громадському й економічному житті, законодавстві, у сфері управління адміністративно-господарською діяльністю, в міждержавних зв'язках.
Структура	Послідовний поділ на розділи, частини, пункти, параграфи, абзаци із застосуванням нумерації.	Для чіткої організації великий текст поділяють на параграфи, пункти, підпункти, а також абзаци; реквізити
Мовне оформлення	Основні мовні засоби спрямовано на інформування, пізнання, вплив, а тому є характерними: - велика кількість наукових термінів (<i>емісія, юрисдикція, транскрипція</i> тощо); - схеми, таблиці, графіки, системи математичних та інших знаків і позначок; - абстрактні, іншомовні, в тому числі міжнародні, слова (<i>дилема,</i>	Специфіка впливає з певних стильових рис, а тому характерні: - широке використання адміністративно-канцелярської лексики і термінології (<i>комплектування бази даних, функціонування закладу</i>)-, - усталені одноманітні мовні звороти, висока стандартизація висловлювань; - обмежене використання синонімів, аби не спричинити

	<p><i>парадигма, шифр</i> тощо);</p> <ul style="list-style-type: none"> - суто наукова фразеологія, стійкі термінологічні словосполучення; - точні цитати і посилання на першоджерела; - відсутність емоційно-експресивної лексики; - монологічність текстів; - переважання різнотипних складних речень, кліше; - звичайні безособові дієслова, узагальнені чи неозначені, теперішнього часу, що констатують певні явища та факти; - дієприслівникові та дієприкметникові звороти, які додатково описують дії, предмети та явища. 	<p>двозначність чи багатозначність;</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>специфічна ділова фразеологія</i> (брати участь, висунути пропозицію, підбавити баланс)- - відсутність авторської мовної індивідуальності та емоційно-експресивної лексики; - стандартні стійкі вислови, кліше (що дозволяє користуватися готовими бланками); - безособові і наказові форми дієслів теперішнього часу із зазначенням послідовності, постійності дії; - безсполучникові, прості поширені речення (кілька підметів при одному присудковій, кілька присудків при одному підметі, кілька додатків при одному з головних членів речення тощо).
--	--	--

3.5. Чітко сформулюйте цілі та сфери застосування наукового й офіційно-ділового стилів.

3.6.* Опрацюйте суцільним читанням підрозділ 1.2 «Наукова література як основне джерело фахових знань (с.18-23) та мікротекст (с.34-35) з навчального посібника для ВНЗ: *Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови. — К.: «Центр навч. літератури», 2009. - 392с.* Випишіть функції наукової мови, різновиди наукового стилю, наукові жанри, правила роботи з науковим текстом.

Обґрунтуйте, чому для студентів українських вишів є нагальною потребою досконало знати в першу чергу науковий стиль української мови.

3.7. Доведіть, чому доцільно виокремлювати такі три нові функціональні різновиди сучасної української мови, як *юридичний, епістолярний, конфесійний (релігійний, церковний).*

3.8. Здійсніть ранжування функціональних стилів української мови з урахуванням їх ролі в університетській освіті та професійній діяльності.

3.9. Запишіть речення з необхідними розділовими знаками і в дужках наведіть відповідні правила. Обґрунтовано визначте стилістичну приналежність записаних речень. Наведіть приклади речень для ілюстрації не представлених у завданні функціональних стилів. Проілюструйте прикладами зміст речень, поданих із позначкою *.

3.9.1.* Усі голосні в українській мові вимовляються повнозвучно як під наголосом так і в ненаголошеній позиції.

3.9.2.* Особливістю української вимови приголосних є те що дзвінки приголосні не втрачають своєї дзвінкості в кінці слова і в кінці складу.

3.9.3. Орфоепія це розділ мовознавчої науки який вивчає систему загальноприйнятих правил літературної вимови.

3.9.4.* З погляду лексичного значення слова поділяються на самостійні і службові і вигуки.

3.9.5. Слово найголовніша одиниця лексичної системи мови.

3.9.6.* Фразеологізм це лексико-граматична єдність двох чи більше слів організованих у вигляді словосполучення чи речення що має специфічне значення і постійний склад компонентів котрі втратили лексичну самостійність.

3.9.7.* Аббревіація як спосіб творення складноскорочених слів дуже поширена в науковому стилі сучасної української мови.

3.9.8. Іван Франко вважав усталені звороти мови «скарбом нашої мови і народного досвіду».

3.9.9.* Іменник як дієслово є центральною частиною мови та має незалежні категорії роду числа і відмінка.

3.9.10. Розділ мовознавства який розробляє теорію укладання словників створює словники різних типів це лексикографія.

3.9.11.* За будовою числівники поділяються як правило на три групи прості складні складені.

3.9.12.* Дієприкметник це дієслівно-іменна відмінкова форма яка виражає ознаку предмета за дією що виконує предмет або ознаку яка на нього спрямована.

3.9.13.* Сполучники є службовими словами бо не мають самостійно вираженого лексичного значення та не виступають членами речення.

3.9.14. Визначальною морфологічною ознакою прислівників є їх невідмінюваність.

3.9.15.* Просте речення може бути ускладненим однорідними членами порівняльним дієприкметниковим чи дієприслівниковим зворотами звертанням вставними словами тощо.

3.9.16. * Іменник і дієслово центральні частини мови які формують у більшості речень їх граматичну основу.

3.9.17. Субстантивация є видом частиномовної транспозиції.

3.9.18.* Час дієслова словозмінна категорія в українській мові.

3.9.19.* Синоніми за ступенем тотожності поділяються на два види абсолютні або дублети і часткові неповні.

3.9.20. Сучасна українська мова це базова навчальна лінгвістична дисципліна у фаховій освіті гуманітарія зокрема філолога перекладача юриста.

3.9.21.* Характерна риса мови науки велика кількість термінів тобто слів, що називають спеціальні поняття певної галузі знань.

3.9.22.* Терміни які називають вузькоспеціальні поняття певної галузі знань називають абсолютно специфічними.

3.9.23. Мова науки функціонує у двох формах письмовій та усній.

3.9.24.* Речення основна одиниця професійної комунікації.

3.9.25.* Як доведено лінгвістами дієслівні форми на -но, -то є специфічною ознакою української мови з-поміж інших слов'янських.

3.9.26. Сама назва Україна вперше згадана у Київському літописі 1187 року.

3.9.27. Основа мовної культури грамотність тобто дотримання загальноприйнятих літературних норм у користуванні лексичними фонетичними морфологічними синтаксичними і стилістичними засобами мови.

3.9.28. Якщо людина ясно логічно мислить то і мова в неї ясна й логічна.

3.9.29. Треба активно розвивати своє мовлення усно й письмово викладати думки контролювати себе шукати найточніші варіанти висловлювання.

3.9.30. Відомо що Нестор Літописець був письменником і першим професійним істориком Русі.

3.9.31. Життя єдина мить (*О.Олесь*).

3.9.32. Нове століття вже на видноколі і час новітню створює красу. (*Л.Костенко*)

3.9.33. Світлі вчинки то наші мечі (*н. тв.*).

3.9.34. Мова це засіб формування оформлення та існування думки.

3.9.35. Ввічливість символічно умовний вираз поваги до всякої людини. (*М.Бердяєв*)

3.9.36. Дистрибуція діяльність щодо розміщення товарів на ринку їх просування до споживача.

3.9.37. Демпінгова ціна це експортна ціна що є нижчою від витрат виробництва тобто собівартості виробництва товарів.

3.9.38. У сфері економічних відносин під реципієнтом як правило розуміють одержувача платежу чи субсидії.

3.9.39. Грошову чи натуральну допомогу пряму й непряму називають субсидією.

3.9.40.* Характерна ознака словозміни складних числівників що є назвами десятків невідмінюваність їхнього першого компонента (кореня).

3.9.41. Український центр правничих студій УЦПС був заснований 1992 року в Києві з метою створення високопрофесійної школи права яка навчатиме українських правників і студентів а пізніше й іноземців використовуючи прогресивний світовий досвід.

3.9.42. УЦПС є частиною Київського національного університету імені Тараса Шевченка одного з найавторитетніших ВНЗ України.

3.9.43. Відомо що 1998 року був проведений всеукраїнський конкурс на краще есе про європейську конституцію за двома номінаціями для юристів і для представників інших спеціальностей.

3.9.44. Ввічливість уважність чемність основні вимоги мовного етикету кожного.

3.9.45.* Іменники у формі орудного відмінка виконують такі функції знаряддя дії суб'єкта дії в безособовому реченні місця часу дії співучасника діяча.

3.10.* Складіть за обраним тематичним контекстом п'ять мікротекстів (по 5-7 речень кожний) для ілюстрації основних функціональних стилів української мови. *Тематичні контексти (на вибір):* День знань (01 вересня), День перекладача (30 вересня), День юриста України (08 жовтня), День українського козацтва (14 жовтня), День працівників освіти України (перша неділя жовтня), День української писемності та мови (09 листопада), День прав людини (10 грудня), Новий рік (01 січня), Міжнародний день рідної мови (21 лютого), День пам'яті Т.Г.Шевченка (09 березня), Міжнародний день матері (друга неділя травня), День Незалежності України (24 серпня).

3.11. Обґрунтуйте, які функціональні стилі, чому і в якій пропорції формують мову обраного фаху.

3.12.* Випишіть із тлумачних лінгвістичних словників дефініції таких понять, як «лексикографія», «словник». Складіть список словників домашньої бібліотеки.

3.13.* Складіть таблицю «*Види лінгвістичних словників*» із такими колонками: 1) номер за порядком; 2) вид лінгвістичного словника; 3) мета словника; 4) 2-3 приклади словників цього виду (автор, назва, місце і рік видання, обсяг у сторінках).

3.14.* Напишіть есе (обсягом до 2 с.) за темою «*Лінгвістичні словники в обраній професії*». Включіть у речення дієприслівникові звороти.

3.15.* Випишіть із тлумачних словників лінгвістичних термінів *дефініції таких понять, як «текст», «жанри текстів», «культура мови», «етикет», «мовний етикет», «мовленнєвий етикет», «комунікативний (спілкувальний) етикет», «мовні формули етикету»*. Поясніть, які з цих понять і відповідно терміни використовуються в обраній професії.

3.16.* Складіть таблицю «*Словесні формули українського етикету*» за різних ситуацій спілкування, передбачивши такі колонки: 1) номер за порядком; 2) ситуація; 3) типові словесні формули.

Обов'язкові ситуативні контексти: знайомство; привітання; прощання; вибачення; згода; незгода; подяка; зауваження; підтримка; запитання.

3.17.* Складіть діалог (8-10 реплік) про периферійну лексику – жаргонізми, сленгізми, діалектизми. *Комуніканти (співрозмовники): студенти різних спеціальностей і різних ВНЗ.*

3.18.* Підготуйте у письмовій формі, використовуючи тільки прості за структурою речення, короткий текст із заголовком «*Функції абревіатур і графічних скорочень у навчальних та наукових текстах*». Додайте до тексту список узвичаєних абревіатур в обраній професії або в опановуваних у семестрі навчальних дисциплінах.

3.19.* Напишіть, використовуючи тільки складнопідрядні речення, аргументоване есе (обсягом до 2с.) за твердженням найвидатнішого філософа ХХ ст. Мартіна Гайдеггера: «*Вся діяльність людини перебуває під знаком Слова*».

3.20. Проілюструйте переконливими прикладами староукраїнське прислів'я: «*Яка головонька, така і розмовонька*».

3.21.* Підготуйте за довідником «Українська лінгводидактика в іменах» (розділ 5.4, позиція 9) текст-повідомлення про видатних авторів підручників з української мови та редакторів

словників (Л.А. Булаховський, Б.Д. Грінченко, А.Ю. Кримський, І.С. Нечуй-Левицький, І.І. Огієнко, В.І. Сімович, М. Смотрицький, Т.Г. Шевченко; І.Р. Вихованець, В.О. Горпинич, С.Я. Єрмоленко, М.А. Жовтобрюх, А.П. Загнітко, С.І. Олійник, М.Я. Плющ, В.М. Русанівський, В.А. Чабаненко). Назвіть тих із них, чия лінгвістична діяльність пов'язана із Запоріжжям та запорізькими вишами.

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПІДГОТОВЦІ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1. Лаконічно і точно розкрийте сутність теоретичних питань змістового модуля №1 та проілюструйте прикладами з мови обраного фаху.

4.1.1. Сутність і співвіднесеність понять «національна мова», «літературна мова», «державна мова».

4.1.2. Основні ознаки української літературної мови.

4.1.3. Складники поняття «мова професійного спілкування».

4.1.4. Сутність поняття «мовна норма» та її різновиди в мові обраного фаху.

4.1.5. Особливості українського правопису: чергування голосних і приголосних; спрощення груп приголосних; подвоєння та подовження приголосних; уживання префіксів з-, с-, пре-, при-, при-, з-/ із-/ зі-; уживання апострофа; уживання м'якого знака; дефісне та цілісне написання складних слів; правопис слів іншомовного походження та власних назв; уживання великої літери.

4.1.6. Фонетичні правила правопису слов'янських прізвищ.

4.1.7. Кличний відмінок іменників у професійній комунікації.

4.1.8. Лексичні засоби стилістики: синоніми, антоніми, пароніми, неологізми, лексика іншомовного походження, інтернаціоналізму терміни.

4.1.9. Лексичні значення моносемічних і полісемічних слів.

4.1.10. Особливості морфологічних норм української мови: відмінювання іменників та числівників, ступенювання прикметників, творення дієслівних форм, у т.ч. дієприкметників і дієприслівників, уживання прийменників та сполучників.

4.1.11. Структурні типи речень української мови в професійній комунікації.

4.1.12. Граматична основа простих й простих ускладнених (звертаннями, вставними словами, однорідними членами, дієприслівниковими, дієприкметниковими і порівняльними зворотами

тощо) речень та розділові знаки в них.

4.1.13. Розділові знаки в складносурядних реченнях.

4.1.14. Розділові знаки в складнопідрядних реченнях

4.1.15. Розділові знаки у складних безсполучникових реченнях.

4.1.16. Сутність понять «мовна компетентність», «мовленнева компетентність», «комунікативна компетентність», «термінологічна компетентність фахівця».

4.1.17. Функції української мови як державної (10 стаття Конституції України 1996р.).

4.1.18. Складники культури мовлення фахівця.

4.1.19. Типи лінгвістичних словників та їх роль у підвищенні мовленнєвої культури фахівця.

4.1.20. Сутність поняття «комунікативний етикет фахівця».

4.1.21. Функціональні стилі сучасної української мови: ознаки, специфіка та сфери застосування.

4.1.22. Стандартні формули словесного етикету українців.

4.1.23. Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності: вимоги до його змісту, структури, мовного оформлення.

4.1.24. Абревіатури і графічні скорочення в текстах.

4.1.25. Особливості текстів у різних функціональних стилях української мови.

4.2. Виконайте практичне завдання. Перекладіть словосполучення українською мовою. Наведіть тлумачення поданих курсивом лінгвістичних понять. Складіть прості ускладнені речення з підкресленими словосполученнями для ілюстрації наукового та офіційно-ділового стилів.

4.2.1. Прочитав три текста, самый лучший устный ответ студента Алексея Степко, анализируя заимствованные имена существительные, *словарный состав украинского языка*, первое полугодие, учебное занятие, изучая словообразование наречий и глаголов, *лексическая норма*, получив два высших образования, самый убедительный аргумент, устаревшая лексика, лексические заимствования из европейских языков, привести наглядные примеры, общеупотребительная лексика, стилистическое использование неологизмов.

4.2.2. Склоняемые имена существительные, *превосходная степень прилагательных*, звательный падеж, единственное число имен существительных, планируя праздничные мероприятия, резюмируя сказанное Михаилом Иваненко, в прошлом году, художественный стиль

украинского языка, два содокладчика, **языковые нормы**, три внимательных слушателя, обсуждаемый план легкой ознакомительной практики, обретенный научный опыт, служебная командировка, в течение осеннего семестра.

4.2.3. Описывая общие и отличительные признаки, охарактеризовав функциональные стили украинского языка, **соблюдать речевой этикет**, принять к сведению, принять активное участие в обсуждении самой сложной проблемы, современное проектирование городов, восточнославянские языки, изучая бессоюзное сложное предложение, три самых сложных эксперимента, выучить два диалога на английском языке, правильно задав вопросы присутствующему Андрею Коваленко, опровергнуть неаргументированную точку зрения Ольги Коваленко, сравниваемые позиции собеседников, образ жизни, самое успешное научное исследование.

4.2.4. Проанализировав три славянских языка, общекоренные имена существительные, изучив отличительные признаки языков, словарный запас переводчика, **общеславянская лексика**, переводческая деятельность, в течение учебного года, дискутируемая проблема, самая длинная словообразовательная цепочка, периферичность наречия в системе языка, **национальный статус украинского языка**, союзная связь в сложном предложении, предыдущий учебный опыт, три высокообразованных переводчика, два типа склонения существительных.

4.25. Наилучшим образом, текучесть кадров, повестка дня общего собрания, исковое заявление господина Коваленко Игоря Николаевича, подписав два важных договора, принимая участие в решении самого сложного вопроса, обсуждая совместный проект, всесторонне исследовав рыночные отношения, круг профессиональных интересов, решенная оптимальным способом проблема, обосновав деловое предложение, действующий закон, три международных отдела, выполняемые должностные обязанности, резюмируя сказанное, **украинский литературный язык**.

4.2.6. Межведомственная структура, два самых опытных исполнителя, изучив три документа, прочитав четыре абзаца, отвечая на вопросы Степко Сергея, межязыковые соответствия, приняв самое лучшее решение, обсудив будущие действия, предвидя много серьезных испытаний, искомое решение, исполнительная власть, остро обсуждаемая проблема, **функциональные стили современного украинского языка**, вопреки сложившейся ситуации, сопредседатель общего собрания.

4.2.7. Инспектор по технике безопасности, срочно сообщив по телефону, обсуждается следующая повестка дня, три новых сертификата, отстаивать свою точку зрения, получая высшее юридическое образование, преодолев объективные трудности, интеллектуальная собственность, компрометируя Савченко Андрея, перечень вопросов к экзамену по учебной

дисциплине "Конституционное право", граждане Украины, местные советы, выполненные обязательства, временный устав предприятия, *украинский государственный язык*.

4.2.8. Вопреки обычаям, вследствие непогоды, комиссия по проверке, *речевая культура специалиста*, три протокола происшествия, продолжительные совещания, депутатская неприкосновенность, деловое письмо от Симоненко Юрия, ограничение прав и свобод, расследуемое преступление, выездное заседание коллегии областного суда, засекреченная информация, действующее законодательство, подготовить обоснованное экспертное заключение, гражданское право.

4.2.9. Два участника одиннадцатой конференции, осознанная необходимость, выяснить сложившуюся ситуацию, подвести итоги выполненного исследования, следственные органы, имущественное право, три свидетеля дорожного происшествия, самые высокие баллы на итоговом контроле, четыре учебных корпуса университета, исполнительская дисциплина, версия опытного следователя Алексея Тимченко, *украинская лексикография*, добросовестное отношение к должностным обязанностям, по окончании юридического факультета, совещательный голос.

4.2.10. Объем выполняемой работы, макетируемая мебель, составив учебное расписание, действующий механизм, принимая участие, мероприятия по улучшению интерьера, три самых лучших эскиза дизайнера Белоусенко Ильи, считаю необходимым, обсудив содержание новой книги, *языковая норма*, убедительное публичное выступление, сравнив противоречивые факты, областной совет, обосновав новую художественную идею, проектирование промышленного сооружения.

5. Рекомендована література

(* - наявність джерела в бібліотеці НУ «Запорізька політехніка»)

5.1. Базова

1.* **Онуфрієнко Г.С.** Науковий стиль української мови: Навчальний посібник. Київ: «ЦНЛ», 2006. 312 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ») - книжковий фонд бібліотеки

2.* **Онуфрієнко Г.С.** Науковий стиль української мови: Навчальний посібник з алгоритмічними приписами. 2-е вид. доп. Київ: «ЦУЛ», 2009. 392 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ») - репозитарій НУ"ЗП"

3. **Онуфрієнко Г.С.** Науковий стиль української мови: Навчальний посібник з алгоритмічними приписами. 3-е вид. доп. Київ: «ЦУЛ», 2016. 426 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

4.* **Онуфрієнко Г.С.** Риторика: Навчальний посібник. Київ: «ЦУЛ», 2008. 592 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ») -електронний репозитарій НУ"ЗП"

5.* **Онуфрієнко Г.С.** Риторика: Навчальний посібник. 2-е вид. доп. Київ: «ЦУЛ», 2016. 624 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)

6.* **Онуфрієнко Г.С.** Риторика у практичних завданнях для юристів: Навчальний посібник. Запоріжжя: ЗЮІ, 2002. 307 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)- книжковий фонд бібліотеки

7.* **Онуфрієнко Г. С.** Українська мова в комплексних завданнях для юристів / *Г.С. Онуфрієнко, Н.В. Руколяньська* / За заг. ред. **Г.С. Онуфрієнко**. Запоріжжя: ЗЮІ, 1998. 281с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ») - книжковий фонд бібліотеки

8.* **Онуфрієнко Г.С.** Українська мова в тестових завданнях для юристів: Поглиблений курс. Навчальний посібник / *Г.С. Онуфрієнко, Н.В. Таранова*. Запоріжжя: ЗЮІ, 1999. 404 с. (Гриф МОН України «Рекомендовано для студентів ВНЗ»)- книжковий фонд бібліотеки

9. **Пономаренко Л.О.** Міжнародний довідник «Хто є хто з термінологів». Житомир: АСА, 1998. 191 с.

10. Українське термінознавство в іменах: довідник / Укл. **І. Кочан**. Львів: 2012. 292 с.

11. Фахова мова правника: теорія і практика: навчальний посібник з елементами інтерактивних технологій / уклад.: **Пащук Р., Васильєва Г., Максименко О.**, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Северодонецьк: РВВ ЛДУВС імені Е.О. Дідоренка, 2020. 577 с.

12. **Шевчук С.В.** Українська мова за професійним спрямуванням: підручник/ **С.В. Шевчук, І.В. Клименко**. 4-те вид., випр. і доп. К.: Алерта, 2014. 696 с.

5.2. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій з дисципліни "Українська мова (за професійним спрямуванням)" для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. / Уклад. Біленко Т.Г. та інші. Запоріжжя: ЗНТУ, 2014. 74 с.- електронний репозитарій університету

2. **Онуфрієнко Г.С.** Глосарій до навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для студентів усіх спеціальностей денної і заочної форм навчання. Запоріжжя: ЗНТУ, 2016. 82 с.- електронний репозитарій університету

3.***Онуфрієнко Г.С.** Навчальний українсько-англійський словник термінолексики сфери міжнародних економічних відносин для студентів ГФ / **Г.С. Онуфрієнко, Ю.В. Орел-Халік, Г.І. Приходько** / За заг. ред. **Г.С. Онуфрієнко**. Запоріжжя: ЗНТУ, 2011. 98 с. - електронний репозитарій університету

4***Онуфрієнко Г.С.** Навчальний англо-український словник термінолексики сфери міжнародних економічних відносин для студентів гуманітарного факультету/ **Г.С. Онуфрієнко, Ю.В. Орел-Халік, Г.І. Приходько** / За заг. ред. **Г.С. Онуфрієнко**. Запоріжжя: ЗНТУ, 2011. 102 с.- електронний репозитарій університету

5.* **Онуфрієнко Г.С.** Навчальний російсько-український словник фахової термінолексики для правників (понад 2200 терміноодиниць)/ **Г.С. Онуфрієнко, Н.А. Полежаєва, Н.В. Руколянська** / За заг. ред. **Г.С. Онуфрієнко**. 2-ге вид. доп. - Запоріжжя: ЗЮІ, 2001. 124 с.- книжковий фонд бібліотеки

6.* **Онуфрієнко Г.С.** Російсько-український словник термінології кримінального та кримінального процесуального права з комплексом тренувальних, креативних і контрольних завдань для студентів юридичних спеціальностей денної та заочної форм навчання / *Г.С. Онуфрієнко, Н.В. Руколяньська* / За заг. ред. **Г.С.Онуфрієнко**. Запоріжжя : ЗНТУ, 2017. 110 с.- електронний репозитарій університету

7.* **Онуфрієнко Г. С.** Сучасна українська мова: Методичні матеріали для студентів гуманітарного факультету денної та заочної форм навчання. Запоріжжя: ЗНТУ, 2009. 78 с.- електронний репозитарій університету

8.* **Онуфрієнко Г.С.** Українська мова у кваліфікаційних комплексних завданнях для студентів економіко-гуманітарних спеціальностей. Запоріжжя: ЗНТУ, 2007. 120 с.- книжковий фонд бібліотеки

9.* **Онуфрієнко Г.С.** Українська мова за професійним спрямуванням: практичні завдання для самостійної роботи студентів ГФ та ГПФ / *Г.С. Онуфрієнко, Н.А. Полежаєва, І.І. Авєріна* / За заг. ред. **Г.С. Онуфрієнко**. Запоріжжя: ЗНТУ, 2014. 58 с.- електронний репозитарій університету

10.* Сучасна українська мова: Програма навчальної дисципліни для студентів гуманітарного факультету // Укл. **Г.С. Онуфрієнко**. Запоріжжя: ЗНТУ, 2005. 34с.-книжковий фонд бібліотеки

11.* Українська мова за професійним спрямуванням: Змістовий модуль 1. Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного спілкування. Методичні рекомендації до самостійної роботи і варіанти комплексної контрольної роботи №1 для студентів заочної форми навчання на гуманітарно-правовому та гуманітарному факультетах ЗНТУ / Авт.-укл. **Г.С. Онуфрієнко**. Запоріжжя: ЗНТУ, 2013.28с.-електронний репозитарій університету

5.3. Додаткова

1. **Кочан І.М.** Українська наукова лексика: міжнародні компоненти в термінології: Навч. посібник. Київ: «Знання», 2013. 294 с.

2.***Онуфрієнко Г.С.** Лінгво-термінологічний компонент комунікації в юридичній сфері. Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи: Тези доп. VIII Всеукр. наук.-практ. конф. Київ: НАВС, 2012. С. 33-35.

3.* **Онуфрієнко Г.С.** Науковий текст у сучасному лінгводидактичному вимірі. Вісник Запорізького національного університету: Філологічні науки. 2012. № 1.С. 334-339.- електронний репозитарій університету

4.* **Онуфрієнко Г.С.** Парадигматичний вектор дослідження сучасної термінології . Тиждень науки : Зб.тез доп. Запоріжжя: ЗНТУ, 2014. Т.3.С.390-393.- електронний ресурс

5.* **Онуфрієнко Г.С.** Різномовні термінологічні кореляти в ономасіологічному аспекті. Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. Київ: ІУМ НАН України, 2013. С.163-168.- електронні ресурси

6.***Онуфрієнко Г.С.** Синонімічні номінанти зі спільним коренем іншомовного походження у сфері національної термінології. Мовознавство: Науково-теоретичний журнал. 2000. №2-3. С.73-77.

7.***Онуфрієнко Г.С.** Словотвірний потенціал запозичень у національній термінології. Актуальні проблеми українського словотвору. Івано-Франківськ: «Плай», 2002. С.501-512.

8.* **Онуфрієнко Г.С.** Судовий дискурс доби козаччини: термінологічний аспект . Вісник ЗНУ. Філологічні науки. 2013. Випуск 3. С. 253-258.- електронний репозитарій університету

9.***Онуфрієнко Г.С.** Термінологічний потенціал мови спеціальності як потужний чинник професійної підготовки правника . Українське право: Науково-практичний часопис. 2002. №1(15). С.235-238.

10.***Онуфрієнко Г.С.** Українська наукова мова в структурі сучасної університетської освіти як об'єкт лінгводидактики. Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2010. Випуск 50. С.117-122.- електронний ресурс

11.***Онуфрієнко Г.С.** Фахова термінологія як національна лінгвомодель системи фахових понять у науковому інформаційному

просторі. Вісник Запорізького юридичного інституту. 1999. №2. С.235-252.- книжковий фонд бібліотеки

12.* **Онуфрієнко Г.С.** Французькі запозичення в юридичній термінології східнослов'янських мов: парадигматичний і синтагматичний аспекти. Мовознавство: Науково-теоретичний журнал. 2002. №1. С.60-64.

13.***Онуфрієнко Г.С.** Юридичний дискурс у термінологічному вимірі.Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи. Київ: НАВС, 2013. С. 19-21.- електронний ресурс

14.* **Онуфрієнко Г. С.** Генеза української мови: гіпотези у сучасному й минулому / *Г.С. Онуфрієнко, С.О. Хваткова* / Мова і культура (Науковий щорічний журнал). Київ, 2007. Вип. 9. Т. V. Ч.1. Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. С. 22-28. - електронний репозитарій університету

15.* **Онуфрієнко Г. С.** Мовленнєвий феномен запорозького козацтва / *Г.С. Онуфрієнко, О.І. Таран* // Мова і культура (Науковий щорічний журнал). Київ, 2007. Вип. 9. Т. V. Ч. 1. Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. С. 36-41. - електронний репозитарій університету

16.* **Онуфрієнко Г.С.** Нові терміни в різних галузях українського права. Сучасні наукові парадигми мови, літератури, юридичної лінгвістики та документознавства / *Г.С. Онуфрієнко, М.С. Суворова*. Луганськ:РВВ ЛДУВС ім. Е. Дідоренка, 2014. С. 148-153.- книжковий фонд бібліотеки

17.***Онуфрієнко О.В.** Українська державність доби козацької: від воєнної демократії до парламентської республіки. Запоріжжя, 1998. 73с.- книжковий фонд бібліотеки

18. **Прадід Ю.Ф.** Мовне питання в українських Конституціях ХХ ст. Мовознавство. 2002. №1. С.17-22.

19.* Український реферативний журнал «Джерело». Серія 3. Соціальні та гуманітарні науки. Мистецтво. 1994 і наступні роки видання.- книжковий фонд бібліотеки

20. **Царук О.** Українська мова серед інших слов'янських. Етнологічні та граматичні параметри. Дніпропетровськ: «Наука і освіта», 1998. 324 с.

5.4. Словники, глосарії, довідники, енциклопедії

1. **Антонович Є. А.** та інші. Російсько-український словник з інженерної графіки, дизайну та архітектури. Львів: «Світ», 2002. 239 с.
2. **Волощак Марія.** Неправильно-правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. 2-ге вид. доп. Київ: «Просвіта», 2003. 160 с.
3. **Воробйова С.** Російсько-українсько-англійський словник правничої термінології. Труднощі терміновживання / *С.Воробйова, Ю.Зайцев, Н. Соломашенко* / За заг. ред. **Ю.Зайцева**. Київ: «УПФ», 1994. 555 с.
4. **Єрмоленко С.Я.** Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / *С.Я.Єрмоленко, С.П.Бибик, О.Г.Тодор*. Київ: «Либідь», 2001. 224с.
5. **Зубков М. Г.** Українська мова: Універсальний довідник. Харків: ВД «Школа», 2004. 496 с.
6. **Караванський С.** Російсько-український словник складної лексики. Київ: «Академія», 1998. 712 с.
7. **Корінний М. М.** Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури / *М.М. Корінний, Г.Г. Потапов, В.Ф. Шевченко* .Київ: «Україна», 2000. 184 с.
8. **Кочан Ірина.** Українське термінознавство в іменах: Довідник. Львів: «Літопис», 2012. 292 с.
- 9.* **Культура української мови : Довідник / За ред. академіка В.М. Русанівського.** Київ : «Либідь», 1990. 304 с.
10. Новий російсько-український словник-довідник: Близько 65 тис. слів /*С. Я. Єрмоленко* та інші. Київ: «Довіра», 1996. 797 с.
11. Нові слова та значення: словник/ Ін-т укр. мови НАН України / Укл. **Л. В. Туровська, Л. М. Василькова**. Київ: «Довіра», 2008. 271 с.
- 12.* **Онуфрієнко Г.С.** Глосарій до навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для студентів усіх спеціальностей денної і заочної форм навчання. Запоріжжя: ЗНТУ, 2016. 82 с. - електронний репозитарій університету
- 13.* **Онуфрієнко Г.С.** Навчальний тлумачний словник лінгвістичних термінів / *Г.С. Онуфрієнко, Н.В. Таранова* / За заг. ред. **Г.С. Онуфрієнко**. 2-ге вид., доп. Запоріжжя: ЗІОІ, 2001.56 с.- книжковий фонд бібліотеки

14.***Онуфрієнко Г.С.** Навчальний тлумачний словник термінології теорії мовної комунікації для студентів економіко-гуманітарних спеціальностей денної та заочної форм навчання. Запоріжжя: ЗНТУ, 2009. 70 с.- електронний репозитарій університету

15.***Онуфрієнко Г.С.** Навчальний англо-український словник термінології сфери міжнародних економічних відносин для студентів гуманітарного факультету/ *Г.С. Онуфрієнко, Ю.В. Орел-Халік, Г.І. Приходько* / За заг. ред. **Г.С. Онуфрієнко**. Запоріжжя: ЗНТУ, 2011. 102 с.- електронний репозитарій університету

16.***Онуфрієнко Г.С.** Навчальний українсько-англійський словник термінології сфери міжнародних економічних відносин для студентів ГФ / *Г.С. Онуфрієнко, Ю.В. Орел-Халік, Г.І. Приходько* / За заг. ред. **Г.С. Онуфрієнко**. Запоріжжя: ЗНТУ, 2011. 98 с.- електронний репозитарій університету

17.* **Онуфрієнко Г.С.** Навчальний російсько-український словник фахової термінології для правників/*Г.С. Онуфрієнко, Н.А. Полежаєва, Н.В. Руколянська*/ За заг. ред. **Г. С. Онуфрієнко**. Запоріжжя: ЗЮІ, 1998. 121с.- книжковий фонд бібліотеки

18.* **Онуфрієнко Г. С.** Навчальний російсько-український словник фахової термінології для правників (понад 2200 терміноодиниць) / *Г.С. Онуфрієнко, Н.А. Полежаєва, Н.В. Руколянська* / За заг. ред. **Г.С. Онуфрієнко**. 2-ге вид. доп. Запоріжжя: ЗЮІ, 2001. 124с.- книжковий фонд бібліотеки

19.***Онуфрієнко Г.С.** Російсько-український словник термінології кримінального та кримінального процесуального права з комплексом тренувальних, креативних і контрольних завдань для студентів юридичних спеціальностей денної та заочної форм навчання / *Г.С. Онуфрієнко, Н.В. Руколянська* / За заг. ред. **Г.С.Онуфрієнко**. Запоріжжя : ЗНТУ, 2017. 110 с.- електронний репозитарій університету

20.* **Онуфрієнко Г.С.** Навчальний російсько-українсько-англійський словник термінології кримінального та кримінального процесуального права з мовнокомунікативними завданнями / *Г.С. Онуфрієнко, Н.В. Руколянська, Г.О. Хацер* / За заг. ред.

Г.С.Онуфрієнко. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2019. 146 с.- електронний репозитарій університету

21.* **Онуфрієнко Г.С.** Навчальний українсько-російський словник риторичної термінологіки / *Г.С. Онуфрієнко, Н.А. Полежаєва, Н.В. Азарова* / За заг. ред. **Г.С. Онуфрієнко.** - Запоріжжя: ЗЮІ, 1998. 28с.- книжковий фонд бібліотеки

22.* Російсько-український словник наукової термінології: Суспільні науки // *Й.Ф. Андерш, С.А. Воробйова* та інші. Київ: «Наукова думка», 1994. 600 с.

23.* Словник іншомовних слів / Уклад. **С.М. Морозов, Л.М. Шкаранута.** Київ:«Наукова думка», 2000. 680 с.

24.* Словник синонімів української мови: В 2-х т. / **А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, С.І. Головащук** та інші. Київ: «Наукова думка», 1999-2000.

25. Словник термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України / Відп. ред. **Сіренко В.Ф., Станік С. Р.** Київ: «Оріяни», 1999. 502 с.

26.*Термінологічний українсько-російсько-англійський словник-довідник економіста-міжнародника. Запоріжжя: ТОВ НВК «Інтер-М», 2011. 361 с.- книжковий фонд бібліотеки

27.* Тлумачний словник ключових понять і термінів Болонського процесу / Укл. **Онуфрієнко Г.С.** Запоріжжя: ЗНТУ, 2010. 42с.- електронний ресурс

28.* Українська мова:Енциклопедія. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004.832 с.

29.* Український правопис. Київ: «Наукова думка», НАН України, 2019. 392 с. (*оновлений правопис*).- електронний ресурс